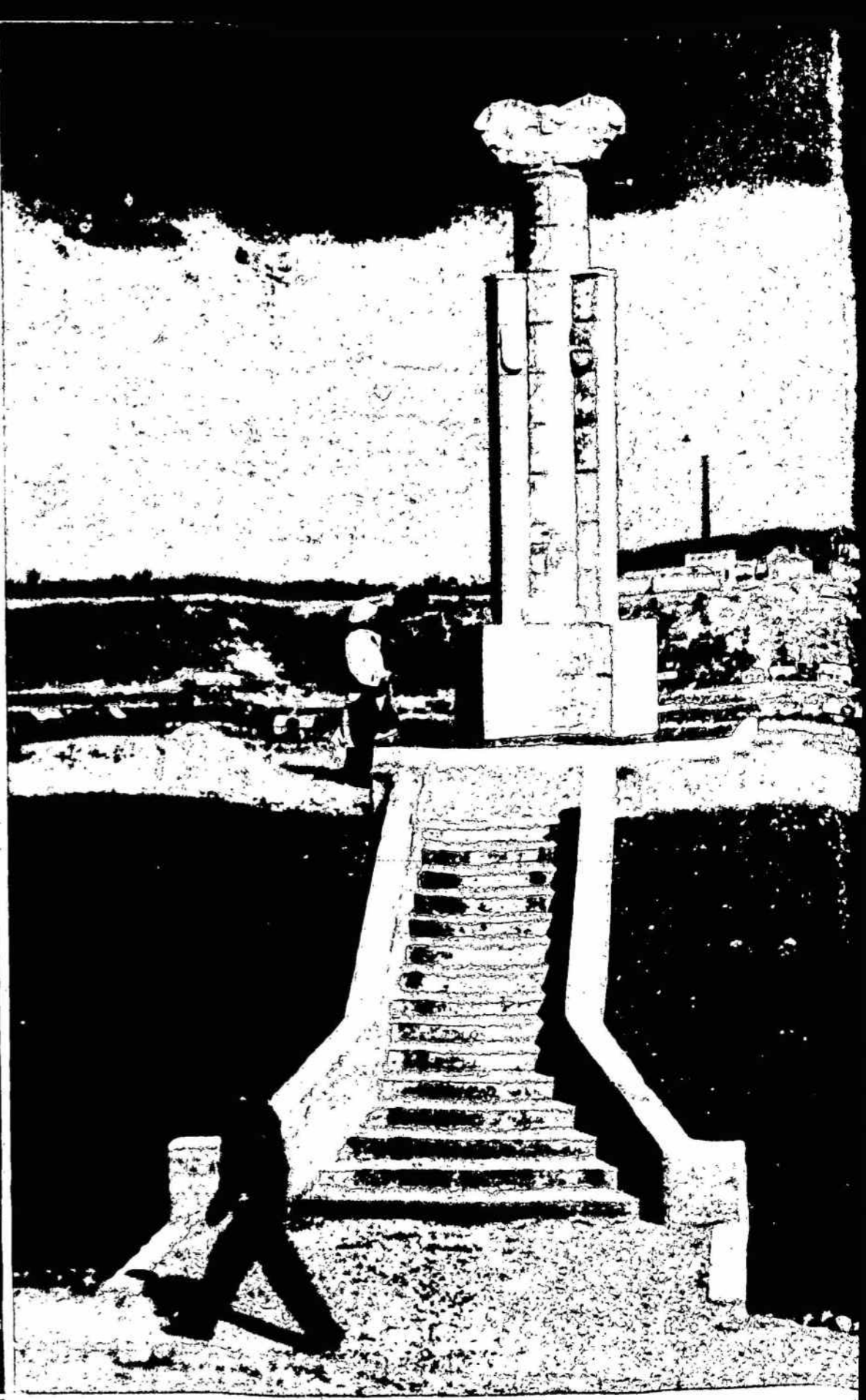
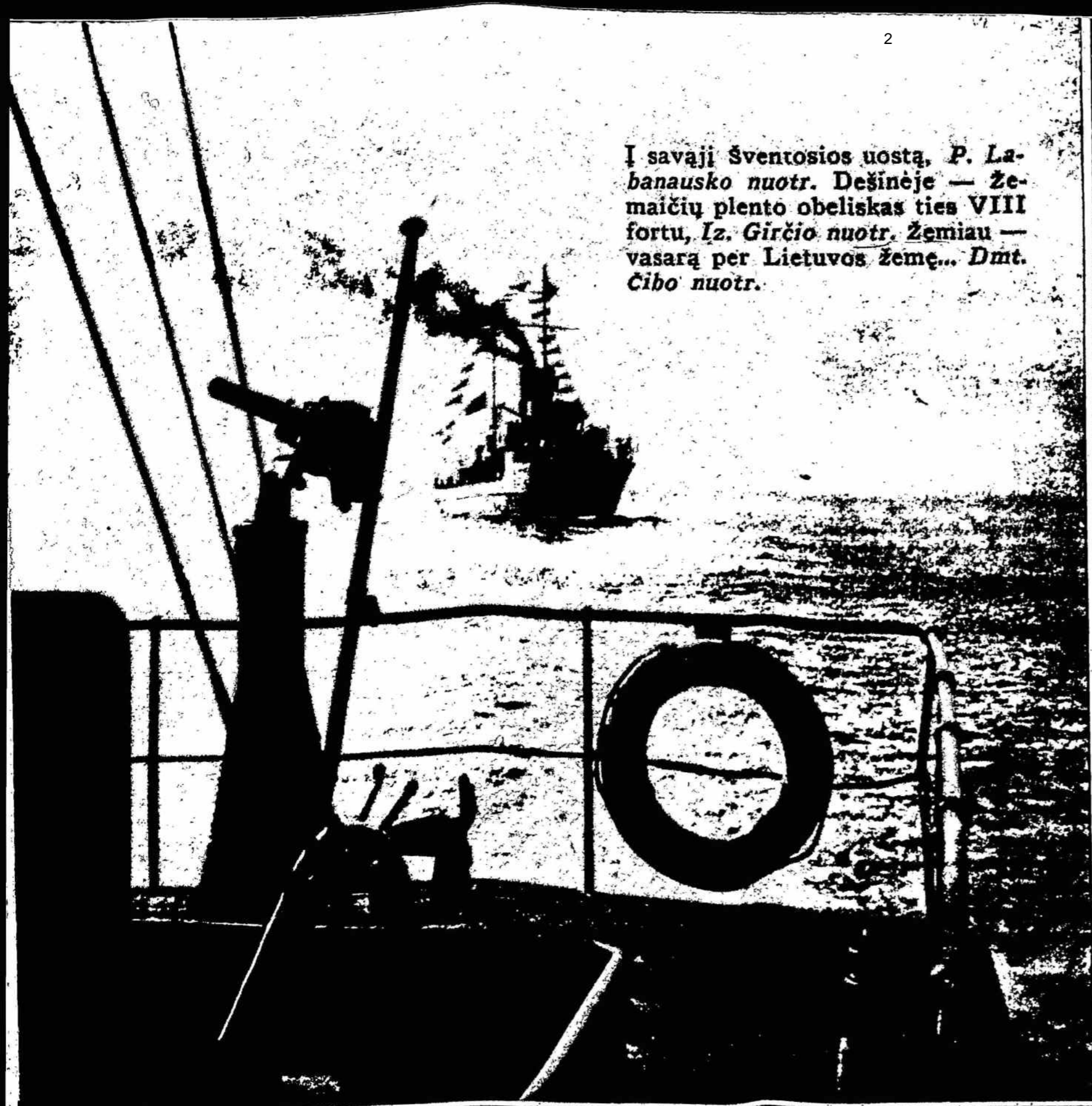

31

KARAS

I savąjį šventosios uostą, P. Labanausko nuotr. Dešinėje — žemaičių plento obeliskas ties VIII fortu, Iz. Girčio nuotr. Žemiau — vasarą per Lietuvos žemę... Dmt. Čibo nuotr.

Nr. 31 (1051)
1939.VIII.3. Kaina 30 ct.

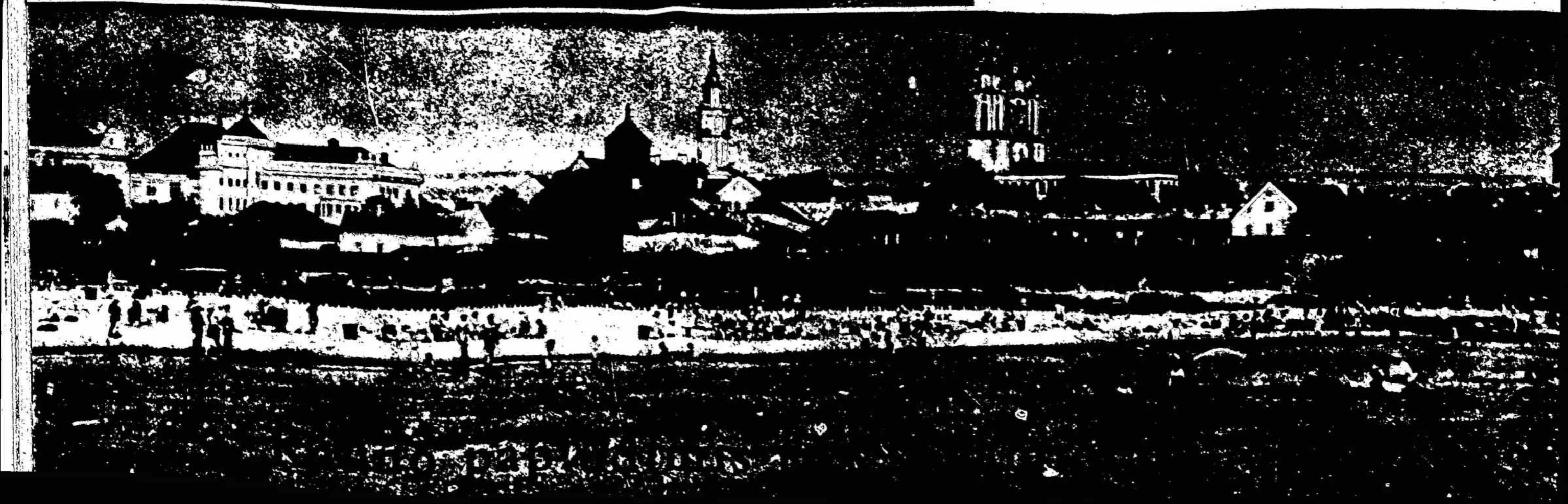
**Lietuvos karluomenės
savaitinis laikraštis**
Kaunas Miškų g-vė 18, "KARYS"
Telef. per Kar. Št. 56

Leidžia
Kar. Št. Spaudos ir Šviet. Skyr.
Redaktorius
kpt. Simas Urbonas

Honorarų gauti ir visais kitais reikais redakcija ir administracija priima ketvirtadieniais, penktadieniais ir šeštadieniais. Išimtis — atvykusiems iš provincijos

Prenumerata: puskarininkiams, kareiviams ir moksleiviams metams 5 lt., 6 mėn. — 3 lt., 3 mėn. — 2 lt. Visiems kitiems metams — 6 lt., 6 mėn. — 4 lt., 3 mėn. — 2 lt. Užsienyje, be Latvijos ir Estijos, dvigubai
Spaudžia „Spindulio“ B-vės sp. Kaune

Viršelyje — Vyt. Maželio nuotraukos

LAIMĖ, DARBAS, MEILĖ

Nudėvėtas kaip pilkoji kasdienybė, tačiau amžinai naujas ir masinantis atskirų žmonių, šeimų, tautų bei valstybių protus ir jausmus laimės žodis yra tas didžiulis variklis, kuris amžiais nesustojamai judina painią, sudėtingą ir gal net keistą šio mūsų žemės gyvenimo mašiną. Nuo pat mažens per visą savo gyvenimą kiekvienas trokšta ir siekia laimės, sėkmės ir gėrio. Trumpai tariant, kiekvienas nori būti laimingas. Ir šiais moderniaisiais įvairių prašmatnybių laikais, kada siekiama visokių rekordų bei originalumų, tur būt, nerastume niekur tokio originalaus ir nepaprasto atsiradėlio, kuris norėtų būti nelaimingu tikrąja šios sąvokos prasme.

Nežiūrint įvairiausių nukrypimų bei filosofavimų, kas iš tikrųjų yra laimė ir kas yra laimingas, griežti ir aiškūs gyvenimo dėsniai rodo, kad laimė yra visa tai, ką žmogus pats savarankiškai gero nuveikia, ką sukuria, ką savo nuolatinio darbu ir trūsu pasiekia; tačiau trumpai — laimė yra darbas. Darbas labai teisingai dar yra vadinamas gyvenimo druska. Vadinasi, nepersunktas nuolatinio darbu gyvenimas būtų be jokio skonio, be prasmės ir tiesiog neįmanomas. Nors ir sunkiausią darbą atlikęs, jį mylintis žmogus jaučia ryškų moralinį pasitenkinimą, savo pareigų ir savo buities prasingumą, o tai ir yra tiesiausias ir vienintelis kelias į laimę.

Taigi, darbo meilė, savo pareigos ir paskirties gilus supratimas yra pagrindinė sėkmės sąlyga pakeliui į tą visus viliojantį laimės žiburio kalną, pakeliui į užsibrėžtųjų tikslų pasiekimą ir pilnutinį laimėjimą. Dirbdamas sau pačiam, kultūringasis žmogus jau savime tam tikra dalimi dalyvauja ir atitinkamos bendruomenės laimėjimo ir laimės kūrimo darbe; o dirbdamas savo šeimos, tautos bei valstybės labui, žmogus tuo pačiu kuria ir savo ateitį, kartu įnešdamas savo

darbo ir laimėjimo indėlį į kitų tautų ar net visos žmonijos gyvenimą.

Šia proga ir norima pabrėžti tą anksčiau minėtąją darbo meilę, be kurios yra sunkus, beprasmingas ir įkyriai varginantis kiekvienas, nors ir mažiausias darbas, be kurios dedamos pastangos, trūsas ir vargas neduoda, gal būt, ir užtarnauto laimėjimo.

Ilgus šimtmečius liejęs savo kraują už svetimųjų pavergėjų reikalus ir varu dirbes daugiausia įvairių atėjūnų naudai, lietuvis ne tik pamiršo tauriausias senosios Lietuvos kariuomenės tradicijas, ne tik jam svetimas pasidarė karinis gyvenimas ir darbas, bet jis taip pat pradėjo jausti neapykantą bet kuriam sunkesniajam darbui, kurį atlikdavo tik dėl būtinumo ar net per prievartą. Tokiomis aplinkybėmis kalbamoji darbo meilė labai sunyko ir dar vis nepakankamai prigija, plinta ir dabar, jau po dvidešimties laisvo, savarankiško gyvenimo metų. Šalia gražių darbo pamėgimo pavyzdžių, mes dar daug kur pastebime ir nepateisinamo apsileidimo, lėpšiško susnūdimo, darbo plano ir noro stoką, beviltišką, niekuo nepateisinamą nusiminimą. Dažnai taip pat atrodo, kad daug kas nejaučia atsakomybės už darbo kokybę. Svarbiausias dalykas ir klausimas — gauti didesnę atlyginimą ir greičiau bet kuriuo darbu nusikratyti.

Dėl tų pačių anksčiau minėtų priežasčių ypač daug kam tariamųjų šviesuolių atrodė nemėgstamas, nepatogus ar net negarbingas kiekvienas fizinis, kiekvienas sunkesnis darbas. Tokį darbą nors ir laikinai dirbti — kai kam atrodė lyg koks pažeminimas, nors tai būtų ir pačiam sau dirbama. Reikia pasakyti, kad ypač ankstesniais laikais žymi dalis nusiskundimų kad ir karo tarnyba kildavo vien dėl to, kad daugiau už savo paprastąjį brolių apsišvietęs jaunuolis, atėjęs į kariuomenę, labai nenoromis atlikdavo pa-

Kai mūsų priešlėktuvininkai prakaituoja Vyt. Maželio nuotr.

prasčiausius ir kolektyvo gyvenime būtiniausius savęs apsižiūrėjimo, apsišvarinimo ar susitvarkymo darbus. Dar gyvendamas kareivinėse, ne vienas inteligentiškesnis naujokas pirmomis jauno kareivio gyvenimo dienomis, gal būt, labai nenoriai šluodavo savo palovę, savo gyvenamąją patalpą ar valydavo dulkes, o išsiplauti valgiui vartotą indą — atrodydavo stačiai koktu. Nesveikas poniškumas ar klaidingai suprantamas tariamasis vyriškumas labai dažnai jau tik paprasčiausiose kasdieninio gyvenimo smulkmenose

neigiamai nuteikdavo dalinio tarpusavio dvasinį bendravimą ir kasdieninį darbą. Dažnai ne tiek pats karinis darbas ir mokslas, kiek tas tikrai vyriškas, paprastas kolektyvo gyvenimas ir jo reikalavimai ne vienam karo tarnybą darydavo „labai sunkią“ ar net „nepakenčiamą“.

Taigi, galima visai atvirai pabrėžti, kad jau beveik pirmaisiais mūsų valstybės kūrimosi metais su paprasčiausios darbo meilės ir jo pamėgimo didžiausia stoka ryškiausiai teko susidurti mūsų kariuomenės eilėse, į kurias kasmet įsilieja tūkstančiai karo tarnybai tinkančių vyrų iš visų mūsų krašto vietų. Ir čia tuoj pat reikia pridurti, kad karo tarnyba ir kariuomenė šioje srityje per dvidešimt nepriklausomybės metų yra padariusi milžinišką darbą, kovoje su šia visuotina neigiamybe — vengimu paprasto darbo, jo nuovargio ir sunkenybių. Gyvas, judrus ir griežtas sveikiausių ir tinkamiausių vyrų kolektyvo gyvenimas ir darbas, bendri džiaugsmas ir rūpesčiai, sunkios darbo dienos ir malonios poilsio valandos, — to gyvenimo dalyvius auklėjančiai paveikia tiek, kad karo tarnybą atlikęs vyras dažniausiai yra ne tik užsigrūdinęs fiziškai ir išmokęs sėkmingai kautis įvairiomis aplinkybėmis, bet taip pat ir kasdieniniame civiliniame gyvenime nepakenčia nykaus tinginiavimo, varginančios netvarkos, neplaningo blaškymosi nuo vieno darbo prie kito, be meilės, be pamėgimo ir vyriško atsidėjimo. Taigi, karo tarnyba, be jokio abejojimo, tikrai yra didelė ir reikšminga gyvenimo ir darbo mokykla.

Kad darbas atskiram žmogui ir didžiausiai bendruomenei neša laisvę ir yra tikriausias pasisiekimo ir laimėjimo šaltinis — rodo ir tas didžiulis darbo įvertinimas, kurį matome visoje eilėje pasaulio tautų. Kilni pareiga visiems ir daug dirbti sparčiai išplėsta ir plečiama ir mūsų kaimyninėse valstybėse. Įvairiomis formomis suorganizuoti darbo daliniai ne tik greičiausiai laiku kuria tautoms ir valstybėms materialines gėrybes, ne tik dinamišku tempu keičia, tvarko ir tobulina savo šalies veidą, bet taip pat daug padeda suformuoti ir visos tautos charakterį. Darbo meilė, jo gaivališkas pamėgimas ir visų noras be sustojimo kurti savo Tėvynės ateitį — vieningai persunkia įvairiausių visuomenės sluoksnius, juos sujungia vienam didžiam ir kilniam gyvenimo, darbo ir kovos dėl savo egzistencijos tikslui. Mėgdami ir gerbdami darbą apskritai, įvairūs žmonės, įvairios profesijos ir įvairiausi visuomenės sluoksniai daug geriau supranta, gerbia ir vieni kitų darbus, pareigas bei padėtį visuomenės santvarkoje.

Gražus, reikšmingas savanoriškas Darbo Talkos bandymas mūsų krašte, be abejojimo, ir stovyklų dalyviams ir visai Lietuvos visuomenei atneš gražiausių vaisių. Kada kiekvienas tautietis bus drąsiai, ryžtingai kiekvienu momentu pasirengęs su kastuvu ir šautuvu rankoje kurti savo ir Tėvynės ateitį ir be jokių sąlygų iki paskutiniųjų ginti savo žemę, kada sąžiningai atliekamo darbo noras ir jo gerbimas bus natūraliausia kiekvieno lietuvių dorybė, ir kada visi dirbantieji visuomenės sluoksniai turės vyriausį tikslą ne tik bet kaip dirbant kuo daugiausia uždirbti, bet ir kuo geriausiai ir kuo daugiausia dirbti visos Lietuvos labui, — tada iš tikrųjų klestės nuoširdi pagarba kiekvienam darbui, nejausime skirtumo tarp vasaros kaitroje kautynių apranga žygiuojančio kario, paišino fabriko darbininko, saulės ir vėjų nugaišinto ūkinin-

Vyčio kryžiaus ordino dvidešimtmetis

Liepos 30 d. sukako 20 metų nuo Lietuvos karinio ordino įsteigimo.

Kada 1919 m. prasidėjo mūsų kovos dėl Nepriklausomybės, tuojau kilo reikalas atžymėti tuos karius, kurie kautynėse pasižymėdavo narsumu, drąsumu. Pirmasis šį reikalą gerai suprato kariuomenės vadas gen.

S. Žukauskas. Paskirtas vyr. karo vadu, jis 1919 m. gegužės 18 d. išleido kariuomenei įsakymą, kuriame buvo pasakyta, kad kariuomenės dalių vadai per savo tiesioginius viršininkus turi jam pristatinti pasižymėjusių kautynėse karių sąrašus garbės ženklu apdovanoti. Kol toks ženklas bus įsteigtas, pasižymėjusiems kariams duodama nešioti sagos kilpelėje ordino kaspinėį.

Jau birželio mėn. karo vadas gavo pirmuosius pasižymėjusių karių sąrašus, Kariuomenės vadas gen. Žukauskas pats tvirtindavo tuos sąrašus ir pats fronte prisegdavo pasižymėjusiems kariams kaspinėlius. Tos iškilmės vykdavo tuojau po kautynių, kitų karių akivaizdoje. Gen. Žukauskas pasakydavo kalbą, paragindavo karius drąsiai ir narsiai budėti Tėvynės sargyboje.

1919 m. liepos 30 d. buvo išleistas pirmasis įstatymas dėl pasižymėjusių karių apdovanojimo. Juo buvo nustatytas trijų laipsnių kryžius, duodamas pasižymėjusiems kautynėse karininkams ir kareiviams, kurie ji gali nešioti visur ir visuomet. Kryžius keturių kampų, kiekviename kampe įrašas „Už Tėvynę“. Pirmojo ir antrojo laipsnio kryžiai plieniniai, trečiojo (aukščiausiojo) — žalvariniai. Tai ir buvo mūsų karinio ordino užuomazga. Vėliau buvo įvairių pakeitimų, kol prieita prie dabartinio Vyčio Kryžiaus ordino ir jo kryžiaus.

1919 m. rugpiūčio 22 d. Respublikos Prezidento aktu buvo paskelbtas pirmasis apdovanotųjų kryžiumi karių sąrašas. Jame paskelbta, kad pirmojo laipsnio (tuomet buvo žemiausias) „Už Tėvynę“ kryžiumi apdovanota 220 pasižymėjusių kautynėse karininkų ir kareivių, antrojo laipsnio — 3 karininkai ir 3 kareiviai. Šiuo pirmuoju aktu buvo įteisinti kariuomenės vado gen. Žukausko apdovanojimai. Vėliau pasižymėjusieji kautynėse kariai buvo apdovanojami tiktai Respublikos Prezidento aktu.

Kryžiaus „Už Tėvynę“ amžius buvo trumpas, nes jau 1920 m. vasario 8 d. Respublikos Prezidento įsakyму jo pavadinimas buvo pakeistas Vyties Kryžiumi, kuris nustatytas dviejų rūšių; abi rūšys po tris laips-

nus. Pirmoji rūšis su kardais, antroji — be kardų. Kryžiuose su kardais įrašyta „už narsumą“, o abiejų rūšių kryžių antroje pusėje — Vyties Kryžiaus numeris ir Lietuvos kariuomenės įkūnimo data. Kryžiaus „Už Tėvynę“ forma buvo pakeista kryžiumi iš Vyčio skydo. Tas pakeitimas buvo padarytas, pasirėmus istorija ir tradicija. Tuo būdu karinis ordinas įgavo lietuvišką formą. Šiuo reikalu daug nusipelnė gen. Nagius ir anuometinė archeologijos komisija, kuri į tai atkreipė vyriausybės dėmesį.

Tuo pačiu Respublikos Prezidento įsakymu buvo nustatyta, kad apdovanotieji kryžiumi „Už Tėvynę“ laikomi apdovanotais Vyties Kryžiumi. Vyties Kryžiaus pirmoji rūšis (su kardais) buvo duodama pasižy-

Vienas mūsų senovinių kryžių Nausėdų kaime. Tokių kryžių neretai sutinkama ypač Žemaitijoje

ko ir aukščiausios bei žemiausios kategorijos valdininkų. Mūsų visų tikslas — garbingai, sąžiningai ir veningai dirbanti ir prakaituojanti Lietuva.

Mes kariai, kurių paskirtis rengtis sunkiam ir baisiam kautynių darbui ir nuolatos budėti savo gimtosios žemės sargyboje, karinio gyvenimo santvarkos, drausmės ir giedrios, ryžtingos nuotaikos dėka, savo darbus ir tarnybos pareigas turime taip pat atlikti kuo didžiausiu kruopštumu, atsidėjimu ir tikru noru. Gilaus pareigingumo jausmas ir sąmoninga drausmė turi lydėti mūsų kiekvieną žingsnį ir darbą, nors pastarasis būtų ir smulkiausias. Kilni ir garbinga kario pareiga turi būti mums tuo išganingu žibintu, kuris vestų mus tauraus lietuvių gyvenimo ir darbo keliu.

Šiuo įtemptu dėl savo egzistencijos ir saugumo tautų gyvenimo metu, mes kariai, dienomis ir naktimis mokindamiesi ir rengdamiesi Tėvynės gynimo darbui ir šalindami iš savo tarpo visus dar užsilikusius netobulumus, norime matyti ir visą lietuviškąją visuomenę giedriai nusiteikusia ir su tikra meile, entuziazmu ir energija dirbančią visomis jėgomis tam, kad „lietuviais esame mes gimę, lietuviais norime ir būt!“ Darbo, moralinio ir medžiaginio ginklavimosi ir didvyriško pasiryžimo Lietuva tegul būna mūsų visų svarbiausias tikslas, kurį siekiame, sieksime ir pasieksime. Tad „į darbą, broliai, vyrs į vyrą!“

Alg. Gdr.

Anglų gen. Burtas (viduryje) Kaune, Karininkų Ramovėje

Smečekauskos nuotr.

mėjusiems kautynėse kariams apdovanoti, antroji rūšis (be kardų — su įrašu „Už nuopelnus“) skiriama apdovanoti kariams už nuopelnus valstybei ir kariuomenei, nors tie nuopelnai tiesioginiai ir nebūtų susiję su kautynėmis.

Tačiau mūsų karinis ordinas tuo dar nebuvo galutinai sutvarkytas. 1927 m. rugpiūčio 31 d. buvo išleistas Vyties Kryžiaus ordino statutas, kuris nustatė ordino apdovanojimo ir atėmimo tvarką, jo teises ir pirmenybes. 1930 — Vytauto Didžiojo — metų rugsėjo 1 d. Vyties Kryžius pavadintas Vyčio Kryžiumi. Tų pačių metų gruodžio 20 d. buvo išleistas Lietuvos ordinų, medalių ir kitų pasižymėjimo ženklų įstatymas. Jame Vyčio Kryžius pavadintas Vyčio Kryžiaus ordinu. Vyties kryžiaus II rūšis ateityje nebebus duodama. Ji paliekama tik tiems, kurie iki šio įstatymo paskelbimo yra gavę šios rūšies kryžių.

Dabar Vyčio kryžiaus ordinas turi penkis laipsnius. Jis skiriamas pagerbti karininkams ir kitiems ginkluotų jėgų viršininkams, pasižymėjusiems didvyrišku narsumu ir ištverme kautynėse, vadams, sudariusiems ir įvykdžiusiems su ypatingu sumanumu ir sėkmingumu svarbių karinių operacijų planą. Ordino šventė lapkričio 23 d., Lietuvos kariuomenės įkūrimo diena. Vyčio Kryžiaus ordinas turi Vyčio Kryžių ir Vyčio Kryžiaus vėliavą. Vyčio Kryžius skiriamas kareiviams ir kitiems asmenims pagerbti už ypatingus pasižymėjimus kautynėse karo metu. Vyčio Kryžius turi tris laipsnius, kurių I — auksinis, II — sidabrinis ir III — žalvarinis. Vyčio kryžiaus ordinu ir kryžiumi apdovanojami teikiama tam tikrų teisių ir pirmenybių.

Vyčio kryžiaus ordinu yra apdovanota 260 Lietuvos kariuomenės karininkų, apie 80 svetimšalių ir per 20 žuvusių karininkų, jų tarpe drąsieji Atlanto nugalėtotai lakūnai Darius ir Girėnas. Vyčio kryžiaus įvairiais laipsniais apdovanota 1172 kareiviai, 48 žuvę kareiviai ir 2 žuvę šauliai. Be to, Vyties kryžiaus ordinu II rūšies (be kardų, Vyčio kryžiaus ordino teisėmis) apdovanota 107 asmenys, jų tarpe 5 moterys, o Vyties kryžiumi (II rūšies, be kardų, Vyčio kryžiaus teisėmis) apdovanota 11 asmenų, kurių tarpe 4 moterys. Visų apdovanojamųjų sąrašas buvo paskelbtas 1938 m. „Kario“ 46 nr.

N. Ma

ANGLŲ GEN. BURTAS LIETUVOJE

Gen. Burtas, Baltijos kraštų bičiulis, mums pažįstamas jau iš Nepriklausomybės kūrimo ir kovų metų. Tuomet jis buvo britų karinės misijos Pabaltijy nariu ir nuo tų laikų jis pamėgo Lietuvą ir kitas Pabaltijy šalis. 20 metų laikas neišdildė iš jo atminties tų ryšių, kurie jį jungė su mumis anais sunkiais mūsų Nepriklausomybės kovų metais.

Antrą kartą gen. Burtas viešėjo Lietuvoje 1928 m., paskui 1933 m. su pasaulinės skautijos vadu gen. Baden-Powelliu skautų stovykloje Palangoje, ir pagaliau 1936 m. vasarą. Šiemet liepos 27 d. vėl atvyko į Kauną.

Kaune buvo susitikęs su savo senais pažįstamais ir dalyvavo Vytauto Didžiojo karo muziejaus vėliavų nuleidimo apeigose. Gen. Burtas pabrėžė, kad ypač gilų įspūdį palieka vėliavų nuleidimo apeigos, kurias pats savo akimis yra matęs Kaune ir taip pat viename didžiausių Londono kino teatrų.

Gen. Burtas, lydimas ats. gen. Daukanto, plk. Šarausko ir prie svečio prikomandiruoto kpt. Petruškevičiaus, buvo nuvykęs į svečius pas Respublikos Prezidentą A. Smetoną į Užugirio Kiemą. Ten svečią Respublikos Prezidentas maloniai priėmė, pavaišino ir visi kartu apžiūrėjo Užugirio Kiečo sodybą, pavaikščiojo po laukus ir pasigrožėjo apylinkėmis.

Rugpiūčio 1 d. rytą gen. Burtas išvyko iš Lietuvos į Londoną. Stotyje jį palydėjo b. gen. Nagius, ats. gen. Daukantas, plk. Šarauskas, gen. št. plk. ltn. Žukas ir skautai-ės. Skautės įteikė gėlių puokštę. Gen. Burtas taip pat yra ir didelis skautų bičiulis ir jų gyvenimu ypač domisi. Iki Kybartų svečią palydėjo kpt. Petruškevičius ir paskautininkas Kruopis. B. gen. Nagius svečiui įteikė Lietuvos atminimui lietuvišką kryžiuką su koplytėle, patefono plokštelę su įgriežtomis Karo Muziejaus vėliavų nuleidimo apeigomis ir nemaža nuotraukų, kuriomis vaizduoja Karo Muziejų ir jo eksponatus.

Gen. Burtas pabrėžė, kad ši jo kelionė yra visai privati, tik savo senus pažįstamus ir bičiulius aplankyti, mielą Lietuvą dar kartą pamatyti ir pasidžiaugti jos pažanga.

Didžiojo karo metu vokiečiams užėmus Lazdijų m.

1914-VIII. 1-1939

1914 m. rugpiūčio 1 d. pasaulio istorijoje yra įspaudusi kietą antspaudą, išjudinusi pasaulį į didžią ir kruviną katastrofą. Didelė pasaulio dalis sužibo gaisrų prošvaistėmis, paskendo dūmuose; juodoji žemė, maitinusi milijonus ramių gyventojų, išsiraizgė apkasais, vielų užtvaramis, ir pasipuošė milijonais žuvusiųjų kapų bei kryžių. Žmogus žmogui liko priešas; tauta prieš tautą stojo ginkluoton kovon, kiekviena norėdama laimėti ir kitai padiktuoti savo valią. Milijonai jaunų ir stiprių vyrų ėjo į apkasus savo valstybei iškovoti pergalę ir garbingą taiką. Bet, deja, ne visi grįžo tąją pergale nešini.

Šią savaitę, rugpiūčio 1 d. sukako 25 metai, kai buvo prasidėjusi ši didžioji pasaulio katastrofa — Didysis bei Pasaulinis karas. Daugelis mūs tai prisime name, gyvų liudininkų dar pilna, bet jaunieji tik iš pasakojimų, raštų bei pilna Lietuvoje prisėtų Didžiojo karo aukų kapų tai žino ir įsivaizduoja to karo baisenybes ir pasėkas. Juk pirmieji šūviai nuaidėjo, pirmosios karo gaisro prošvaistės sužibo taip pat ir mūsų lietuviškosios žemės padangėse; Lietuvos vyrai irgi pirmųjų karo aukų eilėse guldė savo galvas — svetimųjų vardu, svetimais ženklais užmaskuoti nuo tikrojo lietuviško vardo, ir nežinia už ką.

Lietuviui šis karas buvo sunkus ir dvasiškai ir medžiagiškai. Jis kovojo, daugelis jų žuvo, jo gimtąją žemę ir sunkiai uždirbtą turtą naikino išėlusi karo audra, tūkstančius jo tautiečių trėmė į svetimus ir tolimus kraštus, o ar už tai jam bus atlyginta, ar už tas sudėtas karo aukas prašvis lietuviui šviesesnis rytojus — buvo tamsu ir neaišku. Lietuvis tegirdėjo tik svetimųjų reikalų gynimo šūkius, kurie jam buvo svetimi ir įkyrėję, net slegiantieji.

Tačiau iškentėti vargai ir sudėtos aukos atnešė ir lietuviui laukiamąjį ir trokštamąjį šviesesnį laisvės ir nepriklausomybės rytą. Nors jo niekas lietuviui iš malonės nedavė, bet gėstantis gaisras sudarė jam progą nusimesti svetimąsias plunksnas ir pakelti lietuviškąjį ginklą savo teisėms ginti. Gėstant didžiajam pasauliniam gaisrui, milžinams pailsus, ir lietuvis, greta kai kurių kitų buvusiųjų pavergtų tautų, sukūrė savo žemėje naują laisvės ir atgijimo gaisrą gintis ir atkakloj kovoj laimėti. Mūsų tautinis dainius-pranašas Maironis, savo jautria lira žadindamas į kovą lietuvių, iš anksto nujautė ir išpranašavo, kad: „Mainos rūbai margo svieta, silpnas kelias — tvirtas griūna. Nebijokim vargo kieto, juk be jo galingi pūna“. Didžiajame kare daug iškentėjome, tačiau po jo išėję naujon kovon — laimėjome. Karo griuvėsiuose atgaviname senąją Lietuvą naujiems lietuviškiems laisvės rytojams.

Keliais žodžiais apžvelgę Didįjį karą lietuviškomis akimis, nors trumpą žvilgsnį meskime į laikus prieš 25 metus. Nors Didysis karas kilo iš mažos žiežirbos, kada 1914 m. birželio 28 d. Sarajeve politiniais sumetimais buvo nužudytas buvusios Austro-Vengrijos sošto įpėdinis, tačiau jo priežastys siekė daug senesnius laikus. Tos politinės priežastys kaupėsi per ilgus metus, kol pagaliau maža kibirkštėlė

idegė didįjį gaisrą. Tų priežasčių trumpame rašinėlyje nenagrinėsime, nes tai platus klausimas.

1914 m. liepos 28 d. Austro-Vengrija, reikalavusi iš Serbijos atsisteisti už jos įpėdinio nužudymą, paskelbė jai karą. Iš čia ir užsidegė Pasaulinis karas. Rusija stojo Serbijos ginti ir liepos 31 d. paskelbė mobilizaciją. Rugpiūčio 1 d. Vokietija paskelbė Rusijai karą, o rugpiūčio 3 d. — Prancūzijai. VIII. 4. Didžioji Britanija paskelbė Vokietijai karą. Belgija buvo įtraukta į karą prieš jos norą, vokiečiams sulaužius jos neutralitetą ir per Belgiją puolant prancūzus. Rugpiūčio 23 d. Vokietijai karą paskelbė tolimoji Japonija. Per visus 1914—1918 karo metus viena kitai paskelbė karus 54 valstybės ir visos įsiliejo į didžiulį Pasaulinį karą. Tik ne visos jame aktingai dalyvavo ir vienodai nukentėjo. Aktingosios dalyvės buvo šios valstybės: Vokietija, Austro-Vengrija, Turkija ir Bulgarija iš vienos pusės; Rusija, Prancūzija, Didžioji Britanija, Amerikos Jungtinės Valstybės, Italija, Serbija, Belgija ir Rumunija iš kitos pusės. Kitos, pasiskelbusios kariaujančiomis šalimis, vienu bei kitu būdu, medžiagiškai be morališkai paremdavo aktingai kariaujančiųjų pusę. Tiesa, japonai 1914 m. nuo rugsėjo 7 d. iki lapkričio 1 d. taip pat dalyvavo aktingoje kovoje, užimdami Tolimuosiuose Rytuose Čing-tau bazę. 23.000 japonų puolė 4.800 vokiečių įgulą, kuri turėjo pasiduoti.

Ne visos valstybės pirmaisiais karo metais įsitraukė į karą. Italija ir Bulgarija įstojo 1915 m., Rumunija — 1916 m. ir Amerikos Jungtinės Valstybės — 1917 m. Mažosios valstybės, pavyzdžiui, Serbija, Belgija ir kt., buvo netekusios visų teritorijų, kurias buvo užėmusi priešų kariuomenė, tačiau karą laimėjus, ne tik atgavo savo visas žemes, bet dar savo teritorijas padidino. Kai kurios pavergtosios tautos atgavo savo nepriklausomybę.

1918 m. Didįjį karą pralaimėjo Vokietija (nors ir tebekariaudama svetimose žemėse) ir jos sąjungininkės. Tačiau ir iš laimėjusių valstybių grupės Rusija 1917 m. paired ir, galima sakyti, karą pralaimėjo — iš jo pasitraukė, netekusi daug žemių ir įsivėlusį pilietinius karus.

Rusų artilerininkai Didžiajame kare. Šioje grupėje daug lietuvių, kurių vienas numušė vokiečių lėktuvą

TOLISPAUDŽIAI KARO RYŠIŲ TARNYBOJE

Gyvenę XVIII šimtmečiuje italų mokslininkai Luidži Galvani ir Aleksandras Volta, ištyrę elektros reiškinius ir išrādę galvaninį elementą, davė pagrindą naujiems technikos išradimams. Tų laikų mokslininkų imta galvoti išrasti tokius technikos prietaisus, kuriais, panaudojus elektros srovę, galima būtų atlikti koks nors naudingas darbas.

1809 metais Munchene buvo išrastas ir pademonstruotas pirmasis elektrolitinis telegrafo aparatas, tačiau jis, dėl nepatogaus sudėtingumo ir per lėto darbo tempo, gyvenime neturėjo praktiškos reikšmės ir nebuvo naudojamas. Jis tik pažymėtinas tuo, kad davė pradžią tolimesniems telegrafo aparatų išradimams. 1834 metais vokiečių fizikas Veberis ir matematikas Gausas, panaudoję elektromagneto principą, sukonstravo tobulesnį telegrafo aparatą. Amerikiečio dailininko Morso tuo pat principu sukonstruotas telegrafo aparatas, tik, žinoma, žymiai patobulintas, dar gan plačiai tebevertojamas ir šiandien.

Jau antroje XIX šimtmečio pusėje amerikietis Hughes (Jūz) ir prancūzas Baudot (Bodo) sukonstravo skirtingesnius už Morso ir kitus ankstyvesnius telegrafo aparatus. Jų sukonstruotieji telegrafo aparatai nuo ankstyvesnių skiriasi tuo, kad jais perduodama ne sutartiniai ženklai, kaip Morso aparatu, bet spausdintos raidės. Tuo pat laiku mokslininko Kazellio sukonstruotas toks aparatas, kuriuo galima perduoti ranka rašytą raštą.

Iš to matome, kad mokslininkų padaryti pirmieji žingsniai elektros srity nenuėjo veltui ir telegrafijai atnešė gan didelės naudos.

XX amžiaus technikai sparčiais šuoliais žengiant pirmyn, prieita išvados, kad ir paskiausios gamybos telegrafo aparatai dar nėra pakankami tobuli. Jie yra nevisai parankūs, brangūs, sudėtingi ir reikalauja gerų — kvalifikuotų telegrafistų, kurių paruošimui reikia daug laiko. Ilgainiui tie patys aparatai imta tobulinti ir panašiu į jų principu buvo pagaminti dabartiniai tolispaudžiai.

Rašymas tolispaudžiais nėra jau taip sudėtingas, todėl jais gali rašyti kiekvienas, nors truputį su jais su-

sipažinęs. Be to, didesnis ir rašymo tempas (330 raidžių per minutę), negu Jūz bei Morso aparatais (Jūz — iki 240 raidžių, o Morso — iki 100 raidžių per minutę). Tolispaudžių aparatai skiriami greitam žinių perdavimui. Jie gali kai kurias ryšių priemones pakeisti, papildyti bei dubliuoti ryšį didesniuose atstumuose. Patys aparatai susideda iš įvairių dalių, kurių kiekviena turi savo paskirtį. Tolispaudžių veikimo pagrindų ir jo dalių smulkiai neaprašysiu, o pasitenkinsiu tik supažindinęs su svarbesnėmis jo dalimis, tų dalių paskirtimi bei veikimu ir kitais pagrindiniais dalykais. O norintiems smulkiau su tolispaudžiais susipažinti, patarčiau pasiskaityti 1935 m. „Mūsų Žinyno“ 120 nr. mjr. Šulco „Teleprinteriai“, nes teleprinterių veikimo pagrindas yra toks pat, kaip ir čia aprašomų tolispaudžių.

Svarbesnės aparato dalys

Tolispaudžio aparato pažymėtinos šios svarbesniosios dalys: variklis, siūstuvai, imtuvai ir reikmenų dėžė. Be to, kiekviena šių stambesnių dalių skaidosi į smulkesnes.

Variklis skiriamas siūstuvui ir imtuvui mechanizams varyti. Varikliai yra dviejų rūšių: pastoviai ir kintamai srovei. Abiejų srovių varikliai yra vienodo dydžio; kokia srove dirbsime (kintama ar pastovia), tokios srovės jungsime ir variklį. Variklių pakeitimas yra nesunkus ir nesudėtingas.

Kintamos srovės varikliui naudojama bendra elektros tinklo srovė, o pastovios srovės — akumuliatorių ar baterijų pastovi srovė. Kintamos srovės varikliui varyti vartojama tokia jėga, kokia yra elektros tinkle (210—230 voltų), o pastovios srovės — 24 voltų. Paprastai, pastovi srovė naudojama tik lauko sąlygose ir ten, kur nėra bendro elektros tinklo. Ten, kur yra elektros tinklo srovė, ji ir naudojama, nes pats panaudojimas daug patogesnis ir elektros energija žymiai pigiau atseina.

Siūstuvai, sudarytas iš rašomosios mašinėlės raidyno siūstuvo movos, darbo kontaktų ir kitų dalių, ski-

Keturis metus su viršum trukęs Didysis karas pasibaigė. 1918 m. lapkričio 11 d. pasirašytos karo paliaubos tarp Vokietijos ir Santarvininkų. Tačiau šio karo pasėkos dar toliau užsitęsė. 1918—1920 m. prasidėjo kovos atgavusiųjų nepriklausomybę tautų su senaisiais pavergėjais ir tarpusavyje.

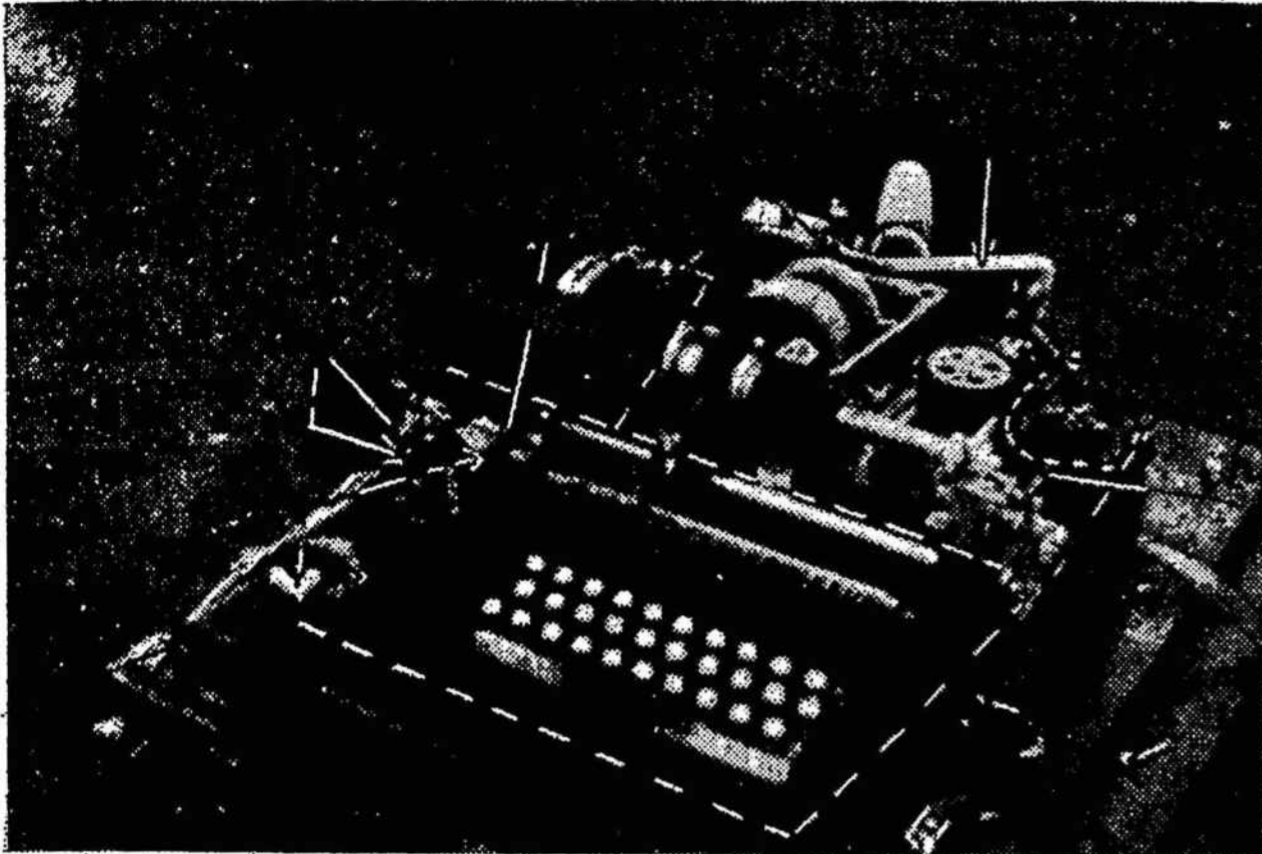
Didysis karas, apėmęs ne tik Europą, bet ir visus žemynus, žymiai pakeitė pasaulio žemėlapi. Iškilos naujos, arba padidėjo bei sumažėjo kai kurių senųjų valstybių teritorijos; kai kuriose valstybėse atsirado nauja santvarka ir prie krašto valdymo vairo stoji nauji žmonės, nauji vadai. Pasaulis, rodos, pasuko kita linkme. Didysis karas, sukūręs visą pasaulį, rodos, žadėjo ilgą taiką: taip daugumas tikėjosi, tačiau neilgai ramybe tesidžiaugė nuo karo pavargusi žmonija. Po keliolikos metų laisvesnio atsikvėpimo prasidėjo ginkluotosios taikos metai ir nauji sukrėtimai. Tačiau ir šių faktų akivaizdoje netenka nusiminti ir nuleisti rankų. Tik daugiau pasiryžimo, nes laimėjimas tik tvirta dvasia apsišarvavusios tautos pusėje. **St. Širvys**

Vokiečiai degančiuose šiauliuose 1915 m.

riamas persiuntimui perduodamų raidžių ar ženklų į kitos stoties ir savo aparatų imtuvus.

Siųstuvo mova paviršiuje turi 6 gilesnius įpiovimus-vedamąsias įdrožas. Mova panaši į bugną ir užmanta ant siųstuvo veleno. Virš movos yra 5 parenkamios ir 1 darbo baigos ir pradžios svirtys. Medarbo metu į siųstuvo movos įdrožą įeina tik darbo baigos ir pradžios svirties vienas galas, o jos kitas ga-

Pav. 1. Tolispaudžio aparatas. Punkturu apvesta: A — variklis, B — siųstuvai, C — imtuvai. Atskiros dalys: a — darbo baigos ir pradžios svirtis, b — „ženklų“ kontaktas, c — „tarpo“ kontaktas (tarp jų jungiklio liežuvelis), d — 5 parenkamios svirtys, e — raidinis ratas, f — telegrafo juosta, g — elektromagnetas (apvestas punkturu), k — elektriško jungiklio liežuvelis

las jungiasi su darbo kontaktiniu liežuveliu, ir tą liežuvelį laiko prispaudęs prie „ženklų“ kontakto (nedarbo padėtis). Darbo kontaktai yra du: „ženklų“ ir „tarpo“. „Ženklo“ kontaktas, žiūrint iš aparato priekio, yra dešinėje, o „tarpo“ — kairėje pusėje; liežuveliui esant prispaustam prie „ženklų“ kontakto (į dešinę), aparatų spausdinamieji mechanizmai nedirba. Nuspaudus bet kurią raidyno raidę, pasikelia darbo baigos ir pradžios svirtis, paleidžiama siųstuvo mova, kontaktinis liežuvelis atsijungia nuo „ženklų“, prisijungia prie „tarpo“ kontakto, nutraukia grandinėje srovę ir tuo paleidžia antros stoties mechanizmą; kitos 5 parenkamios svirtys pavieniui, besisukant spausdinamajai movai, parenkamųjų stripų pagalba atitinkamai įeina į movos įdrožas ir savo kitais galais kontaktinį liežuvelį prispaudžia tai prie „ženklų“, tai prie „tarpo“ kontaktų. Liežuvelio prisijungimo dėka suvedama bei nutraukiama grandinė ir per vieną movos apsisukimo laiką pasiunčiami 5 darbo impulsai — perduodama viena raidė ar ženklas į antros stoties ir savo aparatų imtuvus. Aparatų imtuvai perduotą raidę atspausdina telegrafos juostoje.

Imtuvas yra sudėtingesnis ir turi daugiau atskirų dalių, negu siųstuvai. Jis skiriamas ne tik antros stoties, bet ir savo aparato siųstuvo siunčiamų ženklų ar raidžių priėmimui. Siunčiamiems signalams priimti imtuvas turi elektrišką jungiklį (rėlę). Elektriško jungiklio liežuvelis patalpintas tarp dviejų elektromagneto polių. Einanti iš siųstuvo srovė pereina elektromagneto apvijas ir pakeičia elektromagneto polių pajėgumą. Kintant polių magnetiniam pajėgumui, esant tarp jų jungiklio liežuvelis nuolat keičia savo padėtį, judėdamas nuo vieno prie antro polių. Liežuvelis kintamu savo judėsiu verčia judėti sujungtą su juo mechaniską jungiklį. Mechaniskasis jungiklis, gaudamas įvairius judėjimus iš elektriško jungiklio, savo ruožtu mechaniskai perduo-

da juos spausdinamajam mechanizmui. Spausdinamoji mova 5 nelygių įdrožų pagalba valdo visą spausdinamąjį mechanizmą: atitinkamai parenka parenkamuosius pirštus, pastumia juos po parenkamųjų skritulių uodegaitėmis, užblokuoja parenkamuosius skritulius, pasuka raidinį ratą, nustatydamą siunčiamąją raidę ties plaktukėliu ir, raidiniam ratui sustojus, plaktukėlį priverčia suduoti į parinktąją raidę ir ją atspausdinti telegrafo juostoje.

Tokiu būdu siųstuvo persiūtą raidę ar ženklą imtuvas priima ir atspausdina telegrafo juostoje. (1-me pav. nurodytos kai kurios aparato dalys).

Reikmenų dėžė skiriama aparato variklio, signalų siuntimo - priėmimo ir skambučio elektros srovių montažo įrengimui ir tų srovių bei linijos laidų prijungimui. Be to, joje laikomi visi aparatui reikalingi įrankiai ir atsarginės dalys — reikmens (žiūr. pav. 2).

Signalams siūsti — priimti srovė

Anksčiau buvo paminėta, kad variklis varo siųstuvo ir imtuvo mechanizmus ir kad jam reikalinga elektros energija. Žinome, kad varikliui varyti reikalinga kintama arba pastovi elektros srovė.

Kad siunčiamus signalus būtų galima priimti — priversti elektrišką jungiklį (rėlę) dirbti, — taip pat reikalingas elektros šaltinis. Signalams siūsti — priimti reikalinga pastovi elektros srovė. Šis elektros energijos šaltinis turi būti visai atskiras ir nieko bendro neturintis su varikliui varyt skirtu elektros šaltiniu.

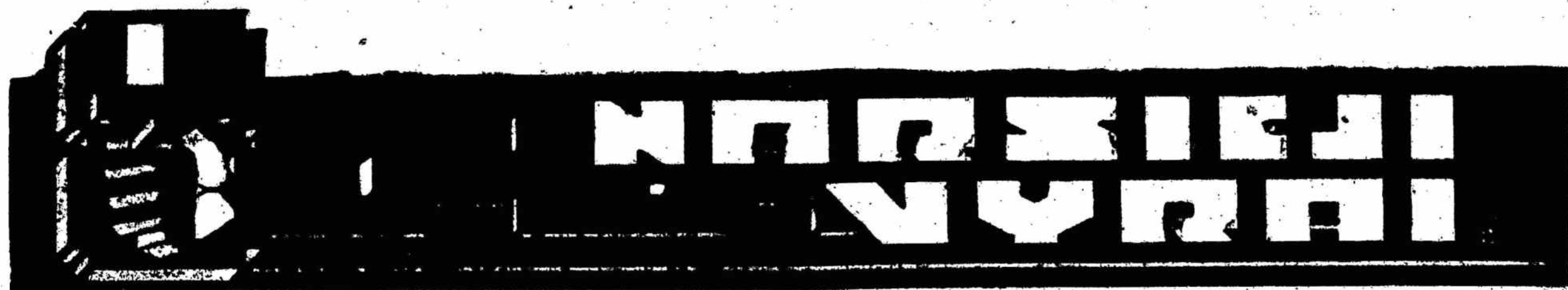
Srovė, kaip minėjau, reikalinga pastovi, tai ir jos šaltiniu bus akumuliatorių baterija. Gali būti panaudota ir bendra elektros tinklo srovė, bet, jei ji kintama, turi būti perleista per specialų lygintuvą, kuris pakeičia kintamąją srovę į pastoviąją ir nuriboja elektros varomosios jėgos dydį. Signalinės srovės dydis yra nustatytas 25 mA, t. y., toks dydis privalo linijoje būti tol, kol dirbama aparatais. Elektrovarės jėgos dydis — 50—60 voltų. Tokios įtampos (50—60 voltų) akumuliatorių baterija tinka darbui tik viena srove.

Dirbant dviguba srove, signalams siūsti reikalingi du akumuliatoriai po 50 — 60 voltų kiekvienas. Darbui dveja srove akumuliatoriai ar baterijos jungiama taip, kad, esant jungiklio liežuveliui prie „ženklų“ kontakto, į liniją srovė siunčiama vienos, o esant prie „tarpo“ — kitos krypties. Darbas dveja srove labiau užtikrintas, negu viena. Į aparatų darbą mažiau atsiliepia elektros srovės gaisimai linijoje dėl jos izoliacijos netobulumų ir, be to, pats aparatų reguliavimas nereikalauja tokio tikslumo, kaip kad dirbant viena srove.

Pav. 2. Reikmenų dėžė: a — varžos srovei riboti (apvesta punkturu), b — jungtis signalinei srovei įjungti, c — jungtis variklio srovei įjungti, d ir e — skyriai aparato reikmenims ir atsarginėms dalims sudėti, f — gnybtai laidams prijungti, g — millampermetras

Dirbant viena srove, signalams siūsti — priimti elektros šaltinis reikalingas tik vietinėje stotyje; antroje stotyje pakanka vieno šaltinio — varikliui varyti. Dirbant dveja srove — signalinės baterijos reikalingos abiejose stotyse.

NEPALIKO SAVO NUKAUTO VIRŠILOS

Jaunesnysis puskarininkis Antanas Kivilša gimė 1895 m. rugpiūčio 8 d. Madeikių kaime, Joniškio vl., Utenos aps. Karituomenėn stojo savanoriu 1919 m. sausio 19 d. į dabažtinį 4. pėst. L. K. Mindaugo pulką. Bet prieš stodamas į kariuomenę, A. Kivilša buvo išrinktas naujai susiorganizavusio savojo valsčiaus komiteto nariu. Bolševikams užėjus, jis buvo suimtas. Netrukus paspruko ir iš Utenos aps. išvažiavo į Kėdaičius. Įstojęs į Panevėžio srities apsaugos būrį, buvo paskirtas į mokomąją kuopą. Po trijų mėnesių visa mokomoji kuopa išvyko į Panevėžį kovoti su bolševikais.

— Mūsų kuopa susidarė iš 60 žmonių, — pasakoja j. psk. A. Kivilša, — kurią vedė karininkas Dragunevičius. Tuo metu Panevėžys buvo bolševikų užimtas. Kovo 27 d. pirmą kartą buvome užėmę Panevėžį, bet trūkdami jėgų, turėjome pasitraukti ir tik gegužės 19 d. galutinai buvo atvaduotas Panevėžys.

Bolševikams pradėjus trauktis iš Panevėžio, buvo sudaryta žvalgyba iš 10 žmonių. Žvalgybos būrelį aš vedžiau. Nuėjom nuo miesto apie 2 km prie geležinkelio, kuris eina į Daugpilį ir ten pastebėjom išardytus geležinkelio bėgius. Mes žinojom, kad ateis traukinys, todėl jo laukėm. Netrukus jis atėjo ir nepastebėjo, kad bėgių nėra. Įvyko baisi katastrofa. Pilni vagonai karo medžiagos, kareivių ir kitokio turto, vienas su kitu susidūrė. Daugelis bolševikų karių buvo sutriuškinti, nukauti bei sužeisti, o išlikę gyvi bėgo į mišką. Mes šaudėm į bėgančius iš šautuvų. Kai kurie, dar palikę, šaudė į mus. Netikėtai bolševikų kulka sunkiai sužeidė mūsų būrelio karį Gusevičių. Bet netrukus šaudymai baigėsi ir mums teko prieš traukinys su visu turtu. Tai buvo 1919 m. gegužės 19 d. naktį. Per naktį saugojom. Rytą atvykęs mūsų batalionas suragino apylinkės gyventojus vežti likusį sveiką grobį į miestą. Dar tebevežant, atvažiavo šarvuotas bolševikų traukinys, kuris, pastebėjęs katastrofą, sustojo. Prasidėjo šaudymas.

Nužygiavę prie Dauguvos upės, netoliese radome miestą, virtusį griuvėsiais. Ten apsištojom. Mūsų kuopos vadas Vidugiris vėl mus išsiuntė žvalgybon. Paėję radome upelį. Kitam upelio krante pastebėjau prieš apkasus, juose kažin kas judėjo. Aš ir kareivis Pamovas užėjom iš šono ir pradėjom šaudyti į priešą. Paskui teko pastebėti, kad nukovėm 2 bolševikus. Pradėjo bolševikai kilti iš apkasų ir bėgti tolyn nuo mūsų.

4. pėst. pulko
j. psk. A. Kivilša

Bet mes pasitraukėm ir atvykom pas kuopos vadą. Tada pastebėjau, kad mano milinės skvernai sušaudyti. Netrukus mus vėl išsiuntė į kitą miesto galą pasižvalgyti. Nuėję radom bažnyčią su bokštais. Tuoju su kareiviu šimėnu įlipome į bažnyčios bokštą ir pradėjome šaudyti į bolševikų apkasus, kurie buvo netoli šios bažnyčios. Sujudo bolševikai, bet nesusivokė iš kur į juos zvimbia kulkos. Pašaudę išlipom ir grįžom į kuopą.

Netrukus kuopa pasitraukė iš miesto, o vadas įsakė man ir dar vienam pasilikti ir sekti prieš judesius. Kai pajutome, kad visai netoli bolševikai, pradėjome bėgti į tą pusę, į kurią nužygiavo mūsų kuopa. Mes atsišaudydami bėgome, o iš užpakalio zvimbė kulkos. Man į šalmą buvo pataikiusi viena kulka, bet jo nepramušė ir tuo būdu likau gyvas ir sveikas. Privijome savo kuopą, kuri buvo apsitojusi viename dvare.

Vėliau teko kovoti ties Meškuičiais, Giedraičiais, Širvintais, bet laimė visur mane lydėjo, — baigė pasakoti j. psk. A. Kivilša.

J. psk. A. Kivilša paleistas į atsargą 1920 m. liepos 15 d. Bet jis dar 1920-22 m. dalyvavo partizanų eilėse ir kovojo su lenkais. 10½ ha žemės sklypą gavo Ukmergės aps., Giedraičių vl., Dedžiokų kaime.

Vyčio kryžiumi apdovanojimo lape šiaip rašoma apie j. psk. A. Kivilšą: „1919 m. lapkričio 22 d. kautynėse su bermontininkais ties Jurgaičiais skyrininkas Antanas Kivilša, nekreipdamas dėmesio į didžiausią prieš šaudymą, išnešė iš kautynių lauko nukautą mūsų kuopos viršilą (kad nepatektų priešui jo kūnas) ir sąžiningai vykdė savo pareigas iki kautynių pabaigos“.

B. Brazdžionis

TĖVYNĖS SARGYBOJ

Leonardas Matuzevičius

Dunda vieškelis, skamba padangė,
Dunda žemė po kojų laisva.
Iš akių žėri didelis ryžtas
Ir griausmingai nuaidi daina.
Mūsų kraštas pasavariais žydi,
Laukas linksta derlingais javais,
Čia dangus vakarais toks raudonas,
Pakelėse linguoja klevai.
Čionai tėviškė rymo prie kelio.
Jos maloni platybė laukų.
Nuo pat jūros lig Nerio ir Mūšos
Dvelkia kvapas darželių žalių.
Užu kraštą, kur žydi darželiai,
Kur prie vieškelio svyra beržai,
Užu rytmetį tėviškės brangų
Mes budėsime tvirti amžinai.
Dunda vieškelis, skamba padangė,
Skamba, aidi mūsų žygio daina
Mūsų gretos, kaip mūrai granito —
Tau, Tėvyne, kad būtum laisva.

Prie Klaipėdos guli nuskendęs šarvuotas kreiseris

Didžiojo karo metu Baltijos jūroje veikė vienas prieš antrą du karo laivynai: vokiečių ir rusų. Iš rytinio Baltijos pakraščio uostų, be kitų, vokiečiams priklausė Dancigas ir Klaipėda, o rusams — Talinas, Ryga ir Liepoja. Vokiečiai dažnai siuntinėdavo savo karo laivus į rusų pakraščius ir apsėdavo minomis įėjimus į rusų uostus. Rusai šiame darbe irgi neatsilikdavo, jie taip pat, dažniausiai nakties metu, savo naujus greituosius naikintojus siųsdavo minų sėti ties Klaipėda, Dancigu ir dar toliau, o taip pat ir ties savaisiais uostais. Pro savo minų laukus rusai turėdavo paliktus specialius praėjimus, o priešopslėptuose minų laukuose pasidarydavo kelią minų gaudytojų pagalba.

Vokiečiams, ypač pirmaisiais dviem metais, ne kaip sekėsi. Tame laikotarpyje ant rusų minų nuskendo per dešimtį karo laivų. Viena svarbesnių nepasisekimo priežasčių buvo — minų gaudytojų trūkumas. Mat, išskirsčius turimą, kad ir nemažą, tų laivų kiekį po visas kitas jūras, Baltijoje minų gaudytojų buvo likę labai nedidelis kiekis. Klaipėdoje, pavyzdžiui, jų visai nebuvo.

Rusams braunantis į Prūsiją, Klaipėdos uoste kurį laiką stovėjo lengvasis kreiseris „Amazonė“ ir du nardomieji laivai. Vėliau, po žemiau aprašomos „Friedrich Karl“ nelaimės, nors Klaipėda ir ne kartą prašė atsiųsti karo laivų jos apsaugai nuo rusų, vokiečių karo laivyno vadovybė nerado galimumo Klaipėdos prašymą patenkinti, greičiausiai dėl minų gaudytojų stokos.

„Friedrich Karl“ nelaimė įvyko 1914 metų lapkričio 17 dieną, vokiečiams plaukiant į Liepoją.

Liepoja buvo vienintelis karo uostas, į kurį rusų laivynas galėdavo laisvai žiemą užsukti, kadangi kiti uostai dažniausiai išbūdavo ilgesnį laiką užšalę. Į tokius užšalčius uostus kelią galima būdavo pralaužyti ledlaužiais. Karo metu, betgi, siauri, ledlaužių padarytieji praėjimai buvo ypatingai nesaugūs, nes priešas juose galėdavo pasėti savo minas arba prie jų pastatyti povandeninių laivų spąstus. Kad rusai negalėtų naudotis savo vieninteliu neužšalčiu uostu, vokiečiai sumanė dar prieš šalčiams užeinant Liepojos uostą užblokuoti.

Šiai operacijai atlikti vokiečių laivyno pajėgos Baltijos jūroje buvo papildytos karta tik atsiųstu šarvuotuoju kreiseriu „Friedrich Karl“, į kurį persikėlė ir pats admiralas. Šis kreiseris neseniai buvo išėjęs iš dirbtuvių po ilgesnio remonto ir aprūpintas keletu naujenybių, kurių tarpe ir pirmuoju hidroplanu (jūrų lėktuvu) Baltijos jūroje. Laivas buvo 10.000 tonų.

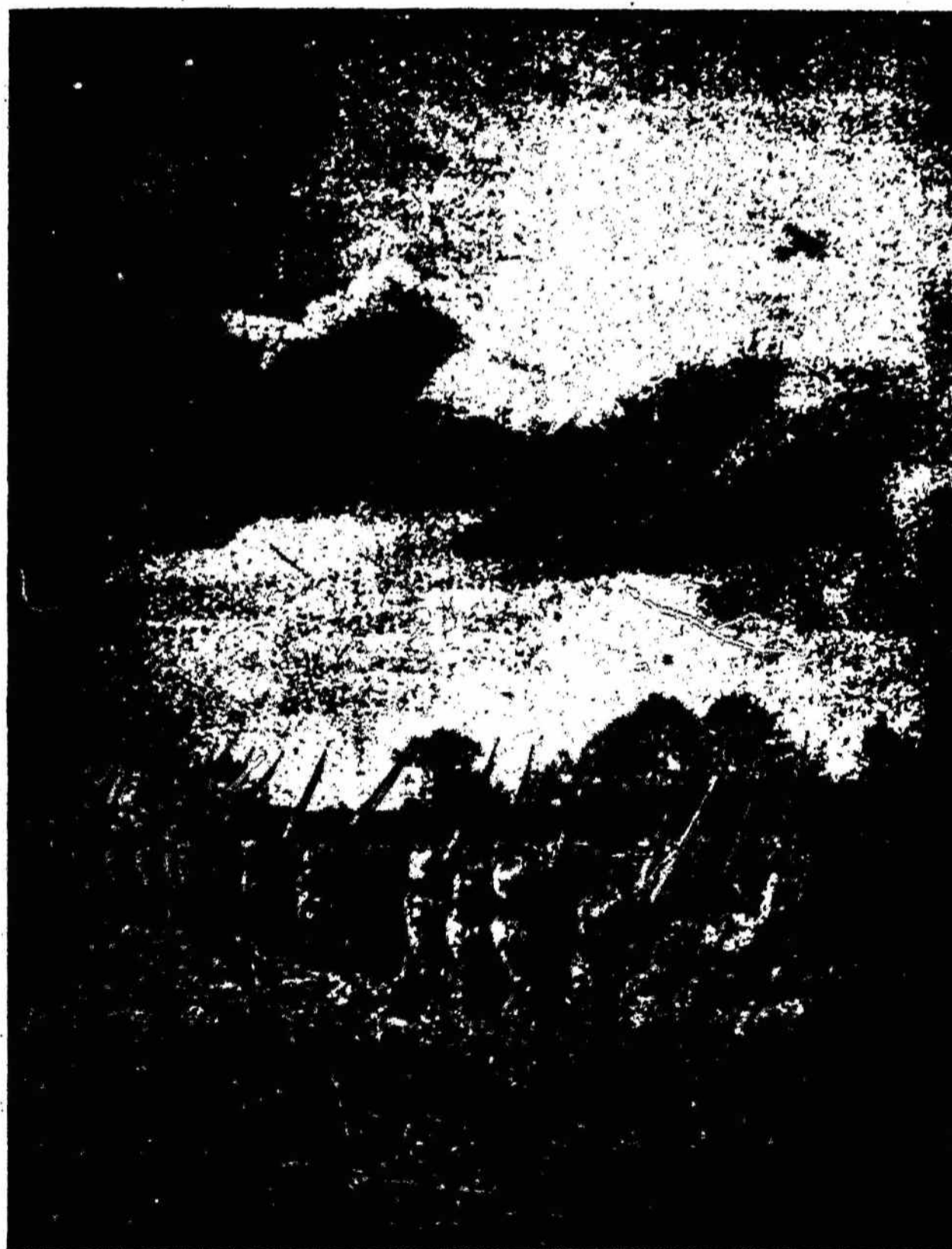
Deja, šiam kreiseriui Liepojos nebuvo lemta pasiekti, nes spalio 17 dieną „Friedrich Karl“ plaukdamas pro Klaipėdą užėjo ant rusų naikintojų vieną naktį pasėtų minų. Minos sprogo paliestas „Friedrich Karl“ pradėjo greit svirti šonan. Gahis manevruotojas, „Augsburgo“ komendantas komandoras I. Hornas, skubiai priplaukęs suspėjo išgelbėti „Friedrich Karl“ įgulą, išskyrus 7 jūreivius, kurie žuvo drauge su laivu, gyvi uždaryti užpakalinėje torpedų patalpoje. Skęsdamas laivas iš pradžių atsigulė visai ant šono ir paskui panėrė galu žemyn; netrukus jis betgi vėl iškilo į viršų; matyti atsitrenkęs į negilų dugną. Po to jis panėrė į bangas paskutinį kartą.

Tos pat serijos ir tipo šarvuotasis kreiseris „Prinz Adalbert“ nuskendo po metų (1915 m. spalio 23 d.) beveik tose pat aplinkybėse ties Liepoja. Čia nuostoliai buvo didesni, nes iš kelių šimtų jūreivių įgulos teišsigelbėjo tik trys žmonės.

Nežiūrint į nelaimę, Liepojos uždarymas buvo įvykdytas kreiseriui „Lübeck“ nuskandinus siauruose įėjimuose į Liepojos uostą keletą, specialiai tam tikslui atsigabentų, senesniųjų prekinių laivų. Darbas buvo taip gerai atliktas, kad bandydami įsitinkinti pora visai negiliai vandenyje sėdinčių torpedininkų prasiardė dugnus. „Friedrich Karl“ skendimas ir darbai ties Liepoja gerokai užtruko: grįžtantiems laivams būtų tekę gerokai susirūpinti savo dalia, jei rusų karo laivai būtų buvę laiku įspėti ir atskubėję iš Rygos. Vokiečių laivai judėjo į namus labai pamažu, prilaikydami iš kairės ir dešinės susižeidusius torpedininkus.

Nuskendusis kreiseris guli 55°41' N ir 20°11'O.

P. Lbn.

Vokiečių pestininkai Did. kare apšaudė rusų lėktuvą

NAUJAS TORPEDINIS KATERIS. Anglijos karo laivyno komisija išbandė naują torpedinį katerį, kuris išvystė 42 mazgų greitį. Naujas kateris yra 21 m ilgio, įgulą sudaro 13 žmonių. Kateris ginkluotas 2 torpediniais aparatais 21 colių kalibro, ar 4 aparatais 18 colių kalibro, su reikalinga torpedų atsarga, o taip pat turi dvi 20 mm patrankas, pastatytas šarvuotose bokšteliuose. Kateris gali paimti maisto ir degalo atsargą net 2 savaitėms. Kateriye pastatyti 3 galin- gi motorai, kiekvienas 1.100 a. j. galingumo.

PIETŲ KAIMYNO ŽEMĖJE

Kaip žinoma, liepos 7—19 d., Lenkijos laikraštinių sindikato pakviesti, pietų kaimyno žemėje lankėsi mūsų visų didžiųjų dienraščių ir žurnalų redaktoriai-žurnalistų sąjungos nariai. Tuo būdu šioje įdomioje ekskursijoje turėjo progos dalyvauti ir „Kario“ redaktorius.

Tiesiogiai pamatyti ir pažinti kitus kraštus — laikraštiniui ne tik įdomu, bet ir būtina. Na, o juo labiau, žinoma, pažinti savo artimiausius kaimynius. Tiesa, vien tiktai pamatymas — dar nėra pažinimas. bet tai yra tikrasis kelias į pažinimą. Pamatyti ir suprasti šiandieninę Lenkiją, šių dienų didžiųjų įvykių akivaizdoje, negali būti neįdomu, nenaudinga ar nereikalinga!

Visiems suprantama, kad panašių viešų ekskursijų ar viešėjimų metu svečiai negali būti kaip koki inspektuojantieji pareigūnai, kurie apžiūrėtų ir patikrintų tai, ką jie patys norėtų. Jie žiūri ir mato tik tai, kas jiems šeiminių rodoma. O rodoma, paprastai, svečiams visa tai, kas didinga, kultūringa, gražu: kas parodyti malonu yra ir patiems šeiminiškams. Taigi, ir į panašios kelionės paviršutiniškus išpūdžius nereikia žiūrėti kaip į bet kurią panegiriką maloniems šeiminiškams ar kaip į tikrai neigiamą vieno kito matyto dalyko įvertinimą.

Įvairių reikalų ir spaudos darbų užimtam šio rašinio autoriui liepos 7-oji diena atėjo labai greitai. Saulėtą, tvankų vasaros rytą kažkaip pakilioj ir kartu neramiai malonioj nuotaikoj atskubėjau Kauno geležinkelio stotin, kur mūsų visų jau laukė rytinis traukinys Kaunas—Vilnius... Žodis Vilnius ir tikra viltis jį po valandos antros pirmąjį kartą pamatyti — sukėlė tokią nuotaiką, kurią nėra reikalo čia aprašyti, nes ją geriausiai šiomis aplinkybėmis gali jausti kiekvienas lietuvis...

Trumpa, šabloninė kauniškių atsisveikinimo scena, ir mes, ramiai šnekučiuodami, smagiai dundame į šaunuojį Vilniaus miestą. Mūsų dvylika — lyg apaštalu. Kolektyvo nuotaika gyvėja. Kažkuris kolegų redaktorių jau galvoja tai dvylikai duoti atitinkamus bibliškuosius vardus. Mus lydi lenkų spaudos atašė Kaune p. Vestfalis ir drauge vyksta „Pato“ atstovas p. Drobnikas.

Kilometras po kilometro, žodis po žodžio, papirosas po papiroso. Kaišiadorys, Vievis, pirmieji lenkų pareigūnai traukinyje, suprastinti sienos peržengimo formalumai, niūriai vyriškas ginkluoto pasienio korpuso sargybinių žvilgsnis iš nugeltusios parugės, prie geležinkelio ir jau Lentvaravas. Išgriūvame iš traukinio. Čia mus nuoširdžiai sutinka Lenkijos užsienių reikalų ministerijos spaudos skyriaus ir laikraštinių sindikato atstovai, pasikeičiama draugingomis sveikinimo kalbomis, ir naujieji šeiminiškai mums visiems įteikia po baltą, mūsų tautinė trispalve virvele surištą skoningo formato knygelę. Tai specialiai mums atspausdinta visos ekskursijos Lenkijoje valandinė programa lietuvių ir lenkų kalbomis.

Dalinamės susitikimo išpūdžiais, sėdame traukinin ir pašijudiname mielojo Vilniaus linkui, o jis jau beveik čia pat. Mūsų žvilgsniai godžiai susminga į baltus gautosios programos puslapius. Na, o čia: Vilnius, Rasų kapinės, Trakai, Varšuva, didžiulio C. O. P. rajono lankymas — Radomas, Starachovicai, Staliova

Volia, Mielcas, Lignoza, Dembica, Moscicai. O toliau — Rožnovas, Krokuva, Vielička, Zakopanė, Kasprovy Vierch, Javožynas, Morskie Oko, Katowicai, Visla, Poznanė, Gnieznas, Gdynė. Pagaliau iš Gdynės kelionė lėktuvu atgal į Varšuvą, o iš čia — kelias atgal per Vilnių į Kauną.

Maloniu susirūpinimu ir įdomybių viltimis sklaidytome plačiausios programos puslapius, o tuo tarpu pro traukinio langus, lyg milžiniškame ekrane, jau tiesiasi ir vis plačiau atsiskleidžia viliojančios, melsvos Panerių apylinkių ir Vilniaus miesto tolumos.

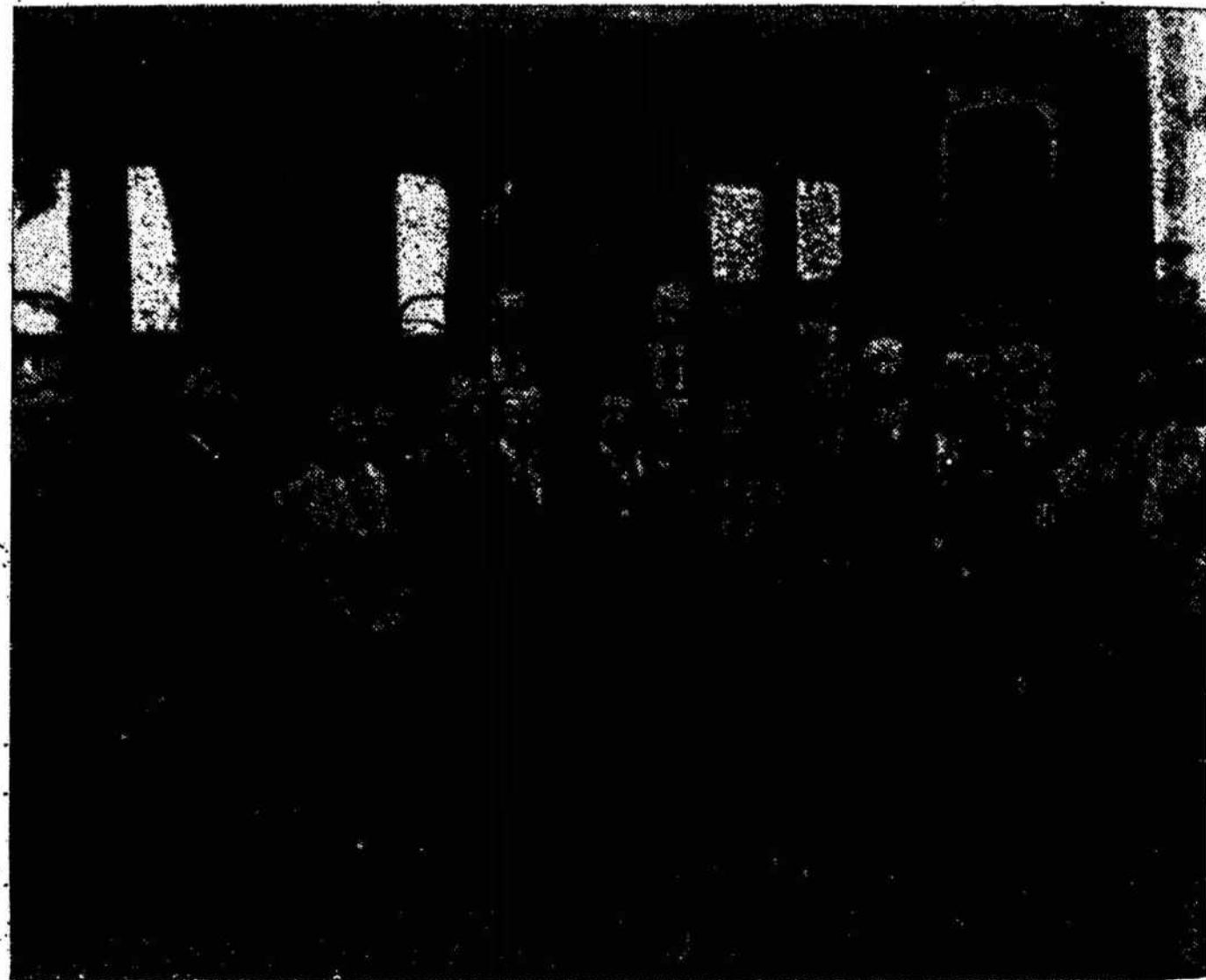
Vilnius! Senasis Vilnius „dunkso tarp kalnų plačiai!...“ Vilnius — gyvas ir tikras, ne žodžiais aprašytas, ne drobėje ar foto filme įamžintas.

Stotis. Čia jau lyg kažkoks nusivylimas. Nematyti tos didingos miesto apimties, trūksta erdvumo, aplinkui eiliniai namai, šalia varoma kažkokia didžiulė, griozdinga statyba. Stotyje mus pasitinka lenkų ir lietuvių spaudos žmonės. Vėl sveikinimai, paviršutiniškas dalinimasis kelionės Vilniun išpūdžiais, fotografavimasis.

Greitai sėdame į mums skirtą autobusą ir vykstame siauromis Vilniaus gatvėmis į George'o viešbutį. Čia vos spėję kiek apsitvarkyti ir užkasti, išvažiuojame į Rasų kapines. Pakeliui sustojame ir aplankome Aušros Vartų Panelės Švenčiausios paveikslą koplyčioje. Išpūdingi, kažkaip nepaprastai nuteikią kalnuoti Rasų kapai, su savo paprastųjų, pilkųjų žmonių, didžiųjų istorinių asmenybių ir nežinomųjų karių kapais. Atvykstame prie maršalo Piłsudskio Širdies Mauzoliejaus. Pilkuoja kuklus betonas, sustingę, bekalbiai ramiai stovinčių sargybinių žvilgsniai ir mistinė vasaros kaitroje skendėjančio senojo kapinyno aplinkuma.

Po minutės antros visi žengiamę prie garbingojo mūsų patriarcho Dr. Jono Basanavičiaus kapo. Štai ir jis, savo kukliu paminklu prie kitų prisiglaudęs.

Be žodžių ir priminimo, visi mūsų ekskursijos dalyviai instinktyviškai sustingsta rimties minutei, nepastebimai nulenkę savo galvas prie šio mūsų tautos patriarcho amžino poilsio vietos.

Mūsų laikraštinių sutikimas Lentvaravo stotyje

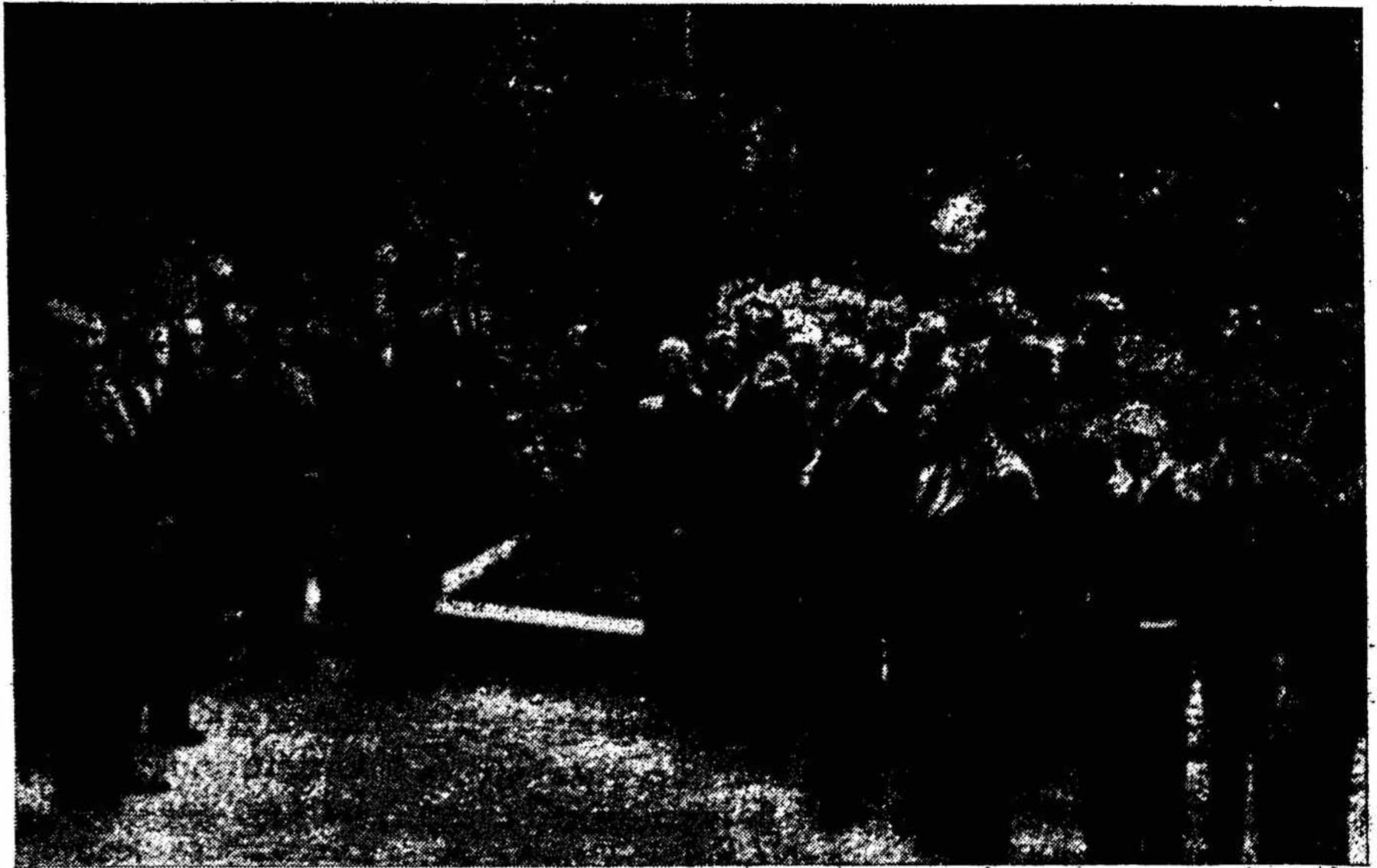
Paskubomis dar kiek pasižvalgę šioje ramioje mirusiųjų karalystėje, kur nėra jokių konfliktų nė kovos, kur visi lygiai netrukdomai ilsisi medžių, gėlių ir paukštelio dainos draugystėje, mes tuo pačiu autobusu išvažiavome į Trakus. Jau iš pat pradžia pajutome tą nepaprastą mūsų kelionės tempą, kuris lydėjo mus 14 dienų ir naktų po visą rodomąją Lenkiją.

Mūsų mašina spaudžia dideliu greičiu, sukeldama įkurių, įkaitusių dulkių debesis. Negailėstingai spiginančioje saulėje pilnas kelias iš Vilniaus grįžtančių važiuotų kaimiečių. Autobusas vikriai neria pro vargingus girgždančius vežimus. Dar storesnis dulkių sluoksniu gula ant pravažiuojamų žmonių veidų, ant rūbų, ant jų gyvulių ir padargų. O pro mūsų akis greitai slenka apylinkių peizažai. Jie tokie ramūs, artimi, lietuviški.

Netrukus priešais dešinėje išvystame vasariškoje tolumoje baluojančius Trakų ežerus ir stūksančius pilies griuvėsių didingus likučius. Trakuose mus sutinka pilies konservavimo ir tvarkymo darbams vadovaujantis profesorius, kuris labai daug aiškino, vedžiojo ir rodė mums beveik iš visas valandas. Atidžiai apžiūrėjome visas irstančias ir atstatomas Trakų pilies sienas, jos bokštus ir skliautus. Nuoširdžiai ir išsamiai ponas profesorius mums daug ką aiškino ir visai bešališkai nušvietė iš didingos senosios Trakų pilies praeities, kuri ir norima ryškiai atvaizduoti viename sienos bokšte rengiamam įvairiausių radinių ir iškasenų bei senienų muziejuje. Mums buvo parodyta daugybė jau tvarkomų ir laikinai sukrautų seniausiųjų laikų iškasenų: ginklų, papuošalų, indų, įrankių ir kt. Kęstučio ir Vytauto pilies praeitis iš tų senųjų radinių didingai kalba į kiekvieno tiesą mylinčio žmogaus širdį istorijos, didžio gyvenimo ir likimo žodžius. Žodžius, kurie yra atviri, griežti ir nepakeičiami.

Profesorui vadovaujant, drauge su kitais įlipome į vieną užsilikusį didžiojo pilies rūmo griuvėsių bokštą ir pažvelgėme pro apgriuvusias buvusių langų skylės į apylinkę... Sunku žodžiais nusakyti vaizdo didingumą ir grožį. Vaizdo, kurį natūraliai sukuria didingos pilies liekanos saloje, kurią supa sidabrinė ežero lyguma ir mėlynuojanti miško siena. Tačiau ne vien grožio sumetimais didieji mūsų kunigaikščiai saloje pastatė šią pilį. Žiauri kasdieninė kova ir jos tuometinių tvirtovių statybos principai padiktavo čia pasirinkti sunkiai prieinamą, ežerų apsuptą vietovę, kurioje ir šiandien čia stūksa nepakeičiamos praeities didingos, graudžios liekanos.

Baigę Trakų pilies apžiūrėjimą ir trumpai pasižiūrėję burinių laivelių prieplaukoje, grįžome atgal į Vilnių jau visai pavakare. Paskubomis apžiūrėjome Vilniaus katedrą ir Pilies kalną. Vilniaus pilies kalne darbai tebevaromi. Atkastos didžiosios Lietuvos kunigaikščių liekanos. Katedros aikštėje, nugriovus Katarinos II paminklą, atrastos žemutinės pilies lieka-

Rasų kapinėse prie Dr. J. Basanavičiaus kapo

nos — didžiulio pastato pagrindai, užimantieji didžiąją Katedros aikštės dalį. Pilies kalne siauručiais, virpančiais geležiniais laiptais įkopėme į pačio bokšto viršų. Tik iš čia vienu pažvelgimu buvo galima aprėpti didingąjį Vilniaus vaizdą ir pamatyti beveik visą dulketon vasaros vakaro tamson pamažu nykstantį Gedimino miestą. Susikaupe, tylūs su kolega vilniečiu, lietuviškojo laikraščio redaktorium, valandėlę be žodžių žvalgėmės po vakaro ūkanose nykstančias Panerių apylinkes. Žemai po mūsų kojomis ramiai tekėjo Neries vandenys. Didžiuliame kareivinių rajone balsiai aikčiojo radijo muzika, knibždėjo gyvenimas. Mes turėjome vėl skubėti labai trumpam poilsui George'o viešbutin. Vykdydami nustatytą programą ir negalėdami Vilniuje ilgiau pasilikti, po pietų George'o restorane, tą pačią naktį atsisveikinome senąjį Vilnių ir traukiniu išvažiavome į Varšuvą.

(B. d.)

Kpt. Urbonas

LENKIJOS SAVANORIŲ KRYŽIUS IR MEDALIS.
Nuo š. m. liepos 1 d. Lenkijoje pradėjo veikti įstatymas apie savanorių kryžių ir medalį. Ant kryžiaus ir medalio parašyti „karo savanoriui 1918—1921“. Kryžius ir medalis padaryti iš plieno, juostelė baltos ir raudonos spalvų. Kryžių gauna savanoriai, nukauti ar sužeisti kautynėse, apdovanoti kariniais ordiniais, tarnavę kariuomenėje ne mažiau, kaip 3 mėn., iš jų 2 mėn. fronte. Savanorių medalį gauna savanoriai, kurie neturi teisės gauti savanorių kryžiaus, tarnavę kariuomenėje ne mažiau kaip 1 mėn.

Apdovanoti kryžiais ir medaliais turi pirmenybę gauti darbą valdžios ir priv. įmonėse. Prašymai dėl apdovanojimo priimami iki 1941. IV. 1 d., apdovanojimas bus tęsiamas iki 1943. XI. 11 d.

LENKŲ KARO INŽINIERIŲ MOKYKLA. 1936 m. Lenkijoje buvo įsteigta aukštoji karo inžinerijos mokykla. Dabar į seimą įneštas mokyklos reorganizacijos projektas. Numatoma, kad kandidatai į vyriausiąją karo inžinerijos mokyklą turės baigti sapierių karo mokyklą (3 metų kursą), pasirengimui į aukštąją mokyklą skiriama ½ metų, aukštojoje mokykloje — 2 metai. Baigę sapierių karo mokyklą karininkai bus priimami į vyr. karo inžinerijos mokyklą, išstarnavus jiems 4—6 metus rikiuotės dalyse. Mokyklos statutą patvirtins karo reikalų ministras susitarus su tikybių ir viešojo švietimo ministru. Baigę mokyklą karininkai gaus karo inžinieriaus mokslo laipsnį, tai bus atitinkas civili žemyno statybos inžinieriaus laipsnį. Pirmosios laidos klausytojai gaus tą patį karo inžinieriaus mokslo laipsnį. Jie baigs mokyklos kursą per m. gruodžio mėn.

MOKYKLA IR

KARIUOMENĖ

KARINIS UGDYMAS PR. MOKYKLOJ

Žmogaus mintys, sielos pasaulis, turi lemiamos reikšmės jo gyvenimui. Tai yra lyg vairininkas, kuris duoda laivui atitinkamą kryptį: nuveda jį į ramų uostą, ar pasiduoda audrų blaškomas. Dėl to yra labai svarbu jau vaikuose skiepyti tas mintis ir nusiteikimus, kurie žmogui bus reikalingi jo gyvenime.

Ypač svarbu jiems įdiegti gilų Tėvynės meilės jausmą, narsumo bei drąsos ginti nesvyruojant tas žemes, kuriose jis auga ir kuriose jo tėvai nuo amžių gyvena.

Tiesa, karingumą kai kas bando sieti su brutalumu ir kaip tokį vaikams neskiepyti, bet dargi jo vengti. Bet iš tikrųjų šitas žodis turėtų būti kitaip suprastas. Juk ką turi bendra su brutalumu tas žmogus, kuris ryžtasi apginti silpnąjį prieš stipresnį, kuris drąsia širdimi išsina sutikti mirtį, kad laisvi gyventų jo tėvai, broliai, sesers. Ne, karingumas yra ne brutalumas, o heroizmas ir todėl privalo būt jau jaunuose vaikuose auklėjamas. Tikras karingumas yra brangiausia žmogaus dorybė, kuri visais amžiais ir visų tautų vienaip buvo supраста.

Kad karinė mintis mūsų pradžios mokykloje būtų tinkamai auklėjama, pirmiausia turi būti gerai parengti tam reikalui mokytojai. Naujieji mokytojai karinių dalykų mokomi Pedagoginiam Institute ar mokytojų seminarijose, bet senesniems, dabar jau mokantiems, turi būti duodama, sudaroma daugiau progų šioj srity pasirengti. Kursuose mokytojai turėtų būti ne tik teo-

retiškai supažindinami su karinės minties propagavimu, bet ir siunčiami į atskirus šaulių vienetus atlikti nustatytų organizacinio pobūdžio uždavinių, nes tas jiems labai praverstų dirbant šaulišką darbą.

Pradžios mokyklos mokytojams buvo rengiami karinio parengimo kursai, tik toli ne visi juos yra lankę, ir, be to, ne visi čia išvardinti dalykai juose buvo dėstomi, todėl karinis auklėjimas mūsų mokyklose yra nevienodas: kur mokytojai yra atsargos kariai arba lankę karinio parengimo kursus, jis yra patenkinamas,

o kur mokytojai karinių dalykų nėra mokęsi, ten šis dalykas yra apleistas.

Tik tinkamai sutvarkę mokytojų karinį parengimą, mes galime laukti iš jų darbo gerų vaisių. Kiek mokytojo nusistatymas šiame darbe turi svarbos, aš nurodysiu porą atsitikimų. Iš vienos gimnazijos, kur kariniu moksleivių ugdymu nieks nesirūpino (aš kalbu apie tuos laikus, kada karinis parengimas nebuvo gimnazijose dėstomas), baigusiu į karo mokyklą nestodavo nė vienas nuošimtis.

Šiais metais man teko skaityti vienos pradžios mokyklos šeštojo skyriaus mokinių paskutinius rašomuosius darbus, kur mokytojas tyčia parinko temą — kuo norėčiau būti suaugęs? Didelė dauguma berniukų pasisakė būsią kariais, o jų pusė norėtų tapti lakūnais arba jūrininkais.

Iš šių dviejų sugretintų pavyzdžių galima spręsti, kokių skirtingų dalykų gali pasiekti mokykla, žiūrint, kokia dvasia joje viešpatuoja.

Ruošiant pastarąsias pradžios mokyklų mokslo programas, buvo atsižvelgta, kad vaikai mokyklose būtų auklėjami gerais, Tėvynę mylinčiais, piliečiais, krašto pažinimo, istorijos ir kitų dalykų programose, visur iškeliami momentai, kurie žadintų gilesnę Tėvynės meilę. Bet mokytojams praktiškai yra sunku to pasiekti, todėl, kad priemonės, kurias tenka jiems naudotis ugdant vaikų patrijotizmą bei karinį nusiteikimą yra labai menkos.

Čia turiu galvoj vaikų lektūrą, pramogas bei dainas.

Jei vadovėliai patenkinamai supažindina mokinius su mūsų praeitimi, žinoma, tik sulig nustatyta programa, tai vaikų lektūroj šiuo reikalu beveik nieko neturime. O parašyti tokias knygas būtų visai nesunku, nes jau iš praeties ir

apie netolimus įvykius yra užtenkamai surinkta medžiagos. Berods, rašytojų, rašančių mūsų mažučiams ir paauguoliams jau mums netrūksta, tik vargas, kad jų nė vienas nesidomi tokiu svarbiu reikalu. Juk knyga yra nepakeičiamas vaiko draugas, kuris formuoja jo sielą!

Mūsų vaikų pramogos nėra visos tinkamai parenkamos. O ir žaizdamas vaikas galėtų pasimokyti iš tvermės, kantrumo, žodžiu, tų dalykų, kurie žmogui yra reikalingiausi kovoj už būvį.

Šančių pr. mokyklos mokiniai ir „Aušros“ mergaičių gimnazijos 5c kl. mergaitės įteikia P. L. P. Karo Mokyklai šautuvus. Priima b. gen. Juodišius

Dainų tinkamų vaikams dainuoti nedaug teturime, o karinių, kurios tiktų dainuoti pradžios mokyklų mokiniams visiškai trūksta. Tekstų yra, tik kompozitoriai turėtų pasirūpinti. Kaip puikiai skamba jų lūpose karinės dainos žodžiai, kai jie gražioj rikiuotėj, prisitaikydami dainos taktui, žygiuoja!

Kadangi dabar yra peržiūrimos pradžios mokyklų mokslo programos, tai reiktų penktame skyriuje būtinai pakeisti dalį chemijos dalykų, kurie iš tikrųjų yra visa nereikalingi, o jų vieton supažindinti mokinius su nuodingomis dujomis ir kaip nuo jų apsisaugoti.

VI-me mokyklos skyriuje, pakeičiant kai kuriuos fizikos dalykus, galima būtų duoti skyrelį apie karo aviaciją. Be to, šitam skyriuje, kaip baigiamajame, reiktų palikti keletą dienų laisvų, kuriomis galėtų specialiai keliaujantieji karininkai-instruktoriai supažindinti mokinius su labiausiai kare vartojamais ginklais.

Kariniu parengimu pradžios mokyklose mūsų kaimynai yra mus pralenkę, pavyzdžiui, latviai yra įsivedę ne vieną savaitinę karinio parengimo valandą V-me ir VI-me mokyklos skyriuje, be to, 4 dienas metuose iš-tisai. Rusai kariniam parengimui pradžios mokyklose iš viso skiria 60 valandų, iš kurių vien aviacijai ir cheminio karo mokslui 37 valandas.

Šiuo metu yra tokių gudragalvių, kurie skelbia, kad mažos tautos neturi gyvenimo teisės, jos yra tik trąša didžiosioms, todėl jų sudarytuose Europos ateities žemėlapiuose mažųjų tautų jau nesimato. Taigi, dabar, kai teisingumu ir teisėtumu mažiausia naudojama tautų santykiuose, mes tik tada galėsime būti tikri dėl savo tautos ateities, kai kiekvienas lietuvis bus išauklėtas karinėj dvasioj.

Iz. Lieponis

VALSTYBINĖ SKLANDYMO MOKYKLA

LAK nufarė kreiptis į vyriausybę su projektu įsteigti valstybinę sklandymo mokyklą.

NORI PALANGOJE JACHTOMS PRIEPLAUKOS

Jūrų skautų buriavimo stovyklos šventojoj vadovybė jūros savaitės proga nutarė kreiptis į atitinkamas įstaigas su prašymu, kad Palangoje būtų įrengtas uostas-prieplauka jachtoms. Tokia prieplauka būtinai reikalinga visiems buriuotojams, kurie, atvykę į Palangą, neturi kur sustoti, nes prie tilto labai nepatogi vieta. Be to, tokia prieplauka būtų naudinga ir vasarotojams. Į tą prieplauką galėtų atplaukti ir kitų valstybių buriuotojai.

ŠAULIŲ JACHTA SU JŪRŲ SKAUTAIS LIEPOJUJE

Š. m. liepos 25 dieną Šaulių Sąjungos jachta „Šaulys“ buvo išplaukusi ilgesniam plaukiojimui jūron su jūrų skautų buriavimo kursų dalyviais. Kelionėje dalyvavo 14 žmonių. Plaukimas užtruko 28 valandas. Ties Bernatų iškišuliu visiškai aptilus vėjui jachta buvo užsukusi keliom valandom į Liepojos uostą vandens ir maisto atsargą papildyti.

BURIAVIMO KURSAI JŪRŲ SKAUTAMS ŠVENTOJOJE BAIGĖSI

Š. m. liepos 27 dieną baigėsi prieš 11 dienų pradėti jūrų skautų buriavimo kursai, kuriuose plaukiojimo jachtomis praktiką atliko 25 jūrų skautai. Plaukiojimai atlikti keturiose jachtose. Kiekvienam kursų dalyviui tenka apie 60 buriavimo valandų. Kursus globojo karo laivo lt. Labanauskas, mokymą pravedė pasktn. Kęst. Aglinskas.

MUZIKOS MOKYKLA PANEVĖŽY

Lietuvių Muzikų Draugijos pastangomis Panevėžy numatoma įsteigti vidurinę muzikos mokyklą. Tuo reikalu rūpin-tis pavesta vietos savivaldybės, dvasiškijos, muzikos ir šaulių atstovams.

STOVYKLAUJA ORO SKAUTŲ VADAI

Šiomis dienomis Zarasų pušyne, netoli Salako vieškelio, skautai pradėjo keturių savačių oro skautų vadų stovyklą. Yra atgabentas sklandytuvas ir atvykęs LAK instruktorius. Jis parengs oro skautų vadus A ir B piloto vardui. Jau nesnieji rengiasi įsigyti avio modelisto vardą.

LIETUVA

Baigės vargios mokslo dienos,
vasara ateis.
Suskambės daina ir plienas
ežerų krantais.
— Trauksim dalgi, versim žolę, —
tarias trys draugai, —
eisime paskui, kaip broliai,
Lietuvos laukais.
— Eisim žemės pamatyti
atpirtos krauju,
iš kovų, vargų statyti
mūs dienų naujų!
— Tegu darbas, tegu knygos,
tegu visa kas
mūs nuteiks rytojaus žygiams,

mums pakels rankas!
Broliams dalgi traukt padėję,
jie ir vėl kartu.
Aštuntokai trys išėjo
Lietuvos kraštu.
Pernai matė jūrą savo,
Nidą ir marias,
Šimtet į vietas keliavo —
brangias, nemarias.
Pamatyt Giedraičių kraštą,
Širvintų laukus
ir skaityti, kaip iš rašto,
kruvinus laikus.
Vakar Ukmergę praėjo,
Vaitkuškį, Kiauklius.

Tokis vakaras be vėjo
po laukus žalius!
Mikas siūlo nakčiai liktis
miško daržinėj,
Jonas siūlo ką sutikti,
pasiklausinėt,
sužinot, ką žmonės mena
iš kovos dienų,
pamatyti, kaip gyvena
čia, tarp smiltynų.
Pamiškėj ūkelis dunkso,
užsuka čia jie.
Meilūs, šnekūs ir vaišingi
žmonės šios šalies!

(B. d.)

K. Donis

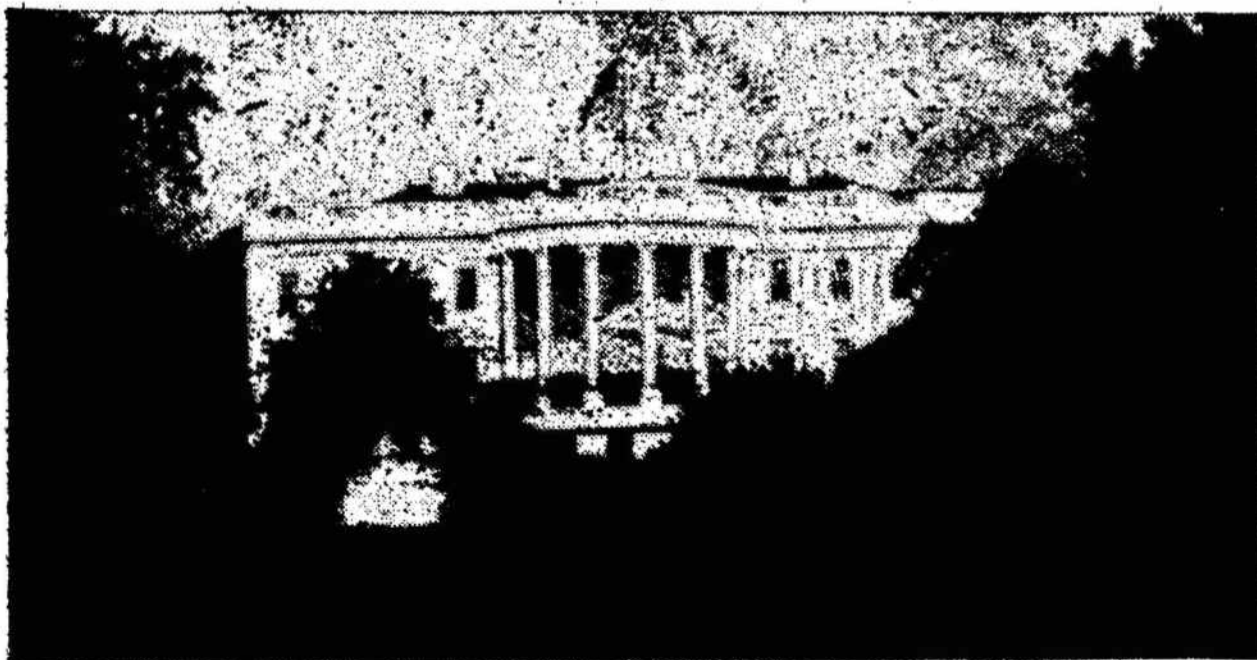
Mano kelionės įspūdžiai

(Žiūr. „Kario“ Nr. 30)

Ponas Trečiokas su žmona pakvietė mus važiuoti į Vašingtoną. Nors ir žinojome, kad susidaro apie 400 km kelio, ir kad jiems padarysime nemaža išlaidų, bet negalima buvo atsisakyti nepamačius Amerikos sostinės — Vašingtono. Rugsėjo 24 d. pasiekėme Vašingtoną. Pasirodo, kad jis nedaug kuo skiriasi nuo Europos miestų. Gatvės labiau apsodintos medžiais, negu kitų Amerikos miestų. Šiek tiek švaresnis ir nėra tokių dangoraižių kaip New Yorke, nes namai 2-jų, o aukščiausias ligi 10 aukštų. Prieš Baltuosius rūmus (prezidentūrą) stovi į Eifelio bokštą panašus 555 pėdų aukščio bokštas. Į jo viršų pasikeliama liftu ir nieko nereikia mokėti. Pastatas iš betono, be jokių meninių bei architektūrinių pagražinimų. Iš lauko pusės net nenutinkuotas. Iš jo viršaus gražiai matyti ne tik pats Vašingtonas, bet ir jo gražiosios apylinkės. Gražiausias Vašingtonas pasirodo pavasarį, kada žydi sodai, nes jo alėjos ir aikštės apsodintos raudonai žydinčiomis obelimis. Kai pavasarį sužydi sodai, tai visas Vašingtonas nuo žiedų pasidarąs raudonos spalvos. Iš bokšto viršaus stebėdamas Vašingtono miestą ir jo apylinkes, paklausiau, kurioje vietoje yra Baltieji rūmai. Kai p. Trečiokas ranka man parodė, kad štai priešais sode toji baltoji vila, aš tuoj stvėriau aparatą ir norėjau per langutį iš bokšto viršaus juos nufotografuoti, nes maniau, kad prie jų nebus galima prieiti ir neturėsiu progos nutraukti. Bet p. Trečiokas mane sulaukė, sakydamas: „Kam fotografuoti iš taip toli. Prieisime prie jų arti ir įeisime į vidų. Čia niekam nedraudžiama ir tam reikalui leidimo nereikia. Taip ir paklausiau p. Trečioko patarimo ir turėjau pilną viltį aplankyti Jungtinių Amerikos Valstybių prezidento rūmus. Kadangi jau buvo popietė ir mums reikėjo vykti pas p. ministrą Žadeikį, tai rūmų lankymą atidėjome kitai dienai.

Lietuvos pasiuntinybė ir p. ministro Žadeikio rezidencija labai gražioje vietoje, atskiroje 2-jų aukštų viloje, ir labai graziame vilų rajone. Einant į pasiuntinybę, p. Trečiokas priminė, kad pasiuntinybėje teks pirmiausia sutikti „lietuvi“ juoduką, nes vietinis juodukas jau kelinti metai tarnaujas pasiuntinybėje pasiuntiniu — šveicorium ir gerokai pramokęs lietuviškai. Pas p. ministrą teko važiuoti svarbiausia pasitar-ti dėl Dr. Kudirkos biusto iškilnių. Ponas ministras Žadeika su jo poniu taip maloniai mus priėmė, jog visą vakarą nuoširdžiai kalbėjomės įvairiais reikalais. Man buvo dar tuo malonu, kad ten radau tik ką iš Lietuvos atvažiuosį tarnybos reikalais ats. b. gen. Pečiulionį.

Kitą dieną iš pat ryto pavaikštinėjė po miestą, nuėjome prie Baltųjų rūmų. Dar buvo anksti, nes prezidentūros rūmus atidaro tik 9 val. Netoli prezidentūros rūmų yra įvairios ministerijos. Ypač krašto apsaugos ministerijos gražūs rūmai. 9 val. atėję prie prezidentūros rūmų, jau radome atidarytą ir į vidų beeinančią publiką. Aš pradėjau po kišenes

Baltieji rūmai Vašingtone

braibstyti, ieškodamas paso, nes maniau, kad čia griežtai tikrins dokumentus, bet įėjus ilgu koridoriu į vestibulį, mergina, stovėdama prie drabužinės, paprašė palikti tik foto aparatą. Žmonių pradėjo eiti kaip į kokį muziejų, žinoma, daugiausia europiečiai, nes girdėti kalbant įvairiomis kalbomis. Viduje galima apžiūrėti pirmame ir antrame aukšte eilę kambarių ir priėmimo salę. Kambariai labai kuklūs ir juose išdėstytos įvairių valstybių dovanos. Antrame aukš. audiencijų ir

priėmimo didžioji salė, tiesa, graži, kabo nepaprastai įspūdingi ir brangūs veidrodžiai, salės kampe stovi gražus ir brangus fortepionas, padovanotas Amerikos turtuolių pirmojo prezidento Vašingtono žmonai. Salės sienose kabo buvusių prezidentų portretai, salės kampuose pastatyti net kai kurių buvusių prezidentų biustai. Iš didžiosios salės durys į prezidento darbo kabinetą. 10 val. svečiai salėje kalbėjosi, sakydami, kad prezidentas jau dirba savo kabinete. Antrame aukšte į abu galus sparnuose ilgos terasos pasivaikščioti. Jos gražiai dekoratyviniais medeliais bei gėlėmis dekoruotos. Rūmai turi iš abiejų sparnų galų privažiavimą. Iš vienos pusės įleidžia į rūmus lankančius svečius, o iš kitos

Franklino institutas Filadelfijoje

pusės rūmų kanceliariją. Paradinis įėjimas iš parko ties rūmų viduriu. Į vieną ir į antrą rūmų pusę tęsiasi ilgas ir gražiai dekoruotas parkas. Nei įeinant į prezidentūrą, nei išeinant niekas neklausia jokių dokumentų ir visai nereikia net registruotis. Prie rūmų net nėra garbės sargybos. Vestibulyje yra tik policininkas, bet atrodo, kad jam visai nesvarbu, kas čia įeina ir ko nori. Rūmai, atrodo, ne tik kuklūs, nors viduje labai jaukūs, bet ir ankšti, nes viduje vieno koridoriaus galas atitvertas audekline uždanga ir už jos girdėtis mašinelių barškėjimas ir telefonų skambėjimas. Matyt, kad koridoriuje yra rūmų raštinės dalis. Išėję iš vidaus, prie rūmų norėjome nusifotografuoti ir rūmus nutraukti, bet paabejojau ar galima, nes netoli stovėjo policininkas ir kalbėjosi su uniformuotu rūmų tarnu. Viena mūsų ponių priėjusi paklausė, ar galima fotografuoti. Policininkas pamojo ranka ir pasakė: „Kiek tik norite“. Todėl mes fotografavome rūmus iš visų pusių ir vaikščiojome po gražų prezidento rezidencijos parką, kuris supa Baltuosius rūmus.

Kiek kuklūs prezidentūros — Baltieji rūmai, tiek daugiau prabangos parlamento rūmuose. Tai įspūdingas pastatas prie didelės aikštės su tikrai įspūdingu įėjimu. Ten kelios didelės salės, kuriose nemažai pasižymėjusių amerikiečių bronzinių biustų, brangių istorinių paveikslų ir kitų skulptūros darbų. Ten yra net specialūs aiškintojai, kurie tuoj prisistato ir siūlosi pavadžioti po parlamento rūmus ir paaiškinti. Vašingtone teko pastebėti daug aiškintojų. Net einant per miestą, jei tik pamato besidairantį ar ko nors beieškantį, tuoj prisistato viešbučių tarnų uniforma vyrai ir siūlosi parodyti miestą.

Kadangi Vašingtone nėra fabriku, tai ten maža ir darbininkų. Ten daugiausia gyvena valdininkų, nes ten yra įvairios ministerijos, svetimų valstybių pasiuntinybės, nemaža milijonierių, pirklių, fabrikantų ir kitokių miesto gyventojų. Ten nematyti sulinkusių ar aplūžusių pastatų, kokių teko matyti įvairiose Europos bei Amerikos miestuose. Miestas medžiuose paskendęs, apsuptas jūros įlanka ir gražiais upeliais.

Vašingtono pakrastyje teko matyti kareivių pratimus. Matyt, buvo užsiiminėjama su naujokais. Vidury aikštės griežė didelis apie 50 žm. orkestras. Kol orkestras griežė maršus, tol su kareiviais užsiiminėja, o kai tik orkestras baigia, tai ir kareiviai sustoja poilsiui. Ar taip visus Amerikos kariuomenėje mokoma — neteko patirti.

Filadelfija taip pat gražus ir turtingas miestas. Labai gražus miesto rotušės namas. Filadelfijoje yra vienas didžiausių Amerikoje, o gal ir pasaulyje, zoologijos sodų. Ten yra surinkti įvairūs gamtos sutvėrimai ne tik kokie Amerikos valstybėse atsiranda, bet ten surinkti net ir iš kitų žemynų. Ypač nepaprastai gausus paukščių skyrius. Kai įeini į paukščių skyrių, tai nepaprastai jauku, nes girdėti graži įvairių balsų paukščių muzika.

(Bus daugiau)

Mjr. Narušis

KARIUOMENĖS GYVENIMAS

VALSTYBĖS DRAMOS VAIDINIMAI KARIAMS. Liepos 29 d. Valstybės Dramos kolektyvas Seredžiaus įgulos kariams ir apylinkės šauliams suvaidino patriotinį A. Rūko veikalą: „Žemė šaukia“. Tas pats veikalas dar bus suvaidintas: rugpiūčio 5 d. Prienų įgulos kariams ir šauliams ir rugpiūčio 6 d. — Alytaus įgulos kariams ir šauliams. J. B.

P. L. P. KARO MOKYKLA. VI. 21 — VII. 28 d. d. kariuomenės stadione prarastos IV grupės krepšinio ir futbolo pirmenybės. Dalyvavo 6 krepšinio ir 3 futbolo komandos. Krepšinyje aiškiai pirmąją vietą laimėjo Karo Mokykla. II vietą su vienu pralaimėjimu gavo Karo technikos r-nė.

Futbole pirmąją vietą iškovojo karo aviacijos komanda. Tai stiprus, gerai susižaidęs vienetas. Antrąją vietą gavo Karo Mokyklos komanda, pralaimėjusi karo aviacijai 1:5.

Kar. gr. Paransevičius

KARIUOMENĖS RAITŪJŲ RUNGTYNĖS PALANGOJE. Liepos 29—30 d. Palangoje buvo įvykdytos Žirginio Sporto Sąjungos suruoštosios raitųjų rungtynės. Raitųjų rungtynėmis Palangoje tarp vasarotojų susidomėjimas buvo gana didelis, nes žiūrovų buvo susirinkę pirmąją rungtynių dieną apie 1000, o antrąją — per 2000. Rungtynių programa buvo labai įvairi ir įdomi. Programą dar papildė lažybos, kurios turėjo gero pasisekimo. Reikia priminti, kad lažybomis paremiamas žirginis sportas ir sudaromos geresnės sąlygos jam plėstis.

Pirmąją rungtynių dieną pirmosios rungtynės buvo viršūlių ir puskarininkių kliūčių šokimo rungtynės. Atstumas 700 m, kliūčių 10, iki 1,20 m aukščio ir 2,50 m pločio. Visas kliūtis, iš 25 jojikų, švariai nugalėjo tik 3. 1 v. vrš. Černius 3. DP su kumele Objektyva, 2 v. psk. Lupus 2. UP su žirgu Gardas, 3 v. j. psk. Patašius 2. UP su kumele Oktante, 4 v. psk. Petrusis 1. GP su žirgu Rustus, 5 v. psk. Plukis 2. UP su kumele Omega, 6 v. psk. Vyšniauskas 3. DP su kumele Auga.

Antros tos dienos rungtynės buvo karininkų ekipinės rungtynės dėl 6. PP pereinamos dovanos. Ekipą sudarė 4 jojikai. Atstumas 700 m, kliūčių 12, aukštis iki 1,40 m, plotis iki 2,50 m, mažiausias greitis 400 m per minutę. Pereinamąją dovaną laimėjo ulonai gavę 15 baudos taškų, dragūnai gavo 16 baudos taškų ir gusarai 40 baudos taškų. Individualiai pirmas 4 vietas laimėjo 1. ltn. Kukta 2. UP su žirgu Reiškiny, be baudos tašku, prajogo per 2:48,50 min., 2. ltn. Kemeklis 3. DP su kumele Našlaitė, be baudos taškų prajogo per 3:1,5 min., 3. ltn. Padegimas 2. UP su žirgu Karvelis, su 3 baudos taškais prajogo per 2:07 min. ir 4. ltn. Chmieliauskas 3. DP su žirgu Pajūris, su 4 baudos taškais prajogo per 2:54 min.

Paskutinės tos dienos rungtynės buvo karininkų individualės kliūčių šokimo rungtynės. Atstumas 700 m, kliūčių 12, aukštis iki 1,20 m, ir pločio 2,50 m. Šiose varžybose buvo premijuotos 5 vietos: 1. j. ltn. Butvydas 1. GP su žirgu Rubėžius prajogo per 1:20 min., 2. ltn. Šperbelis 2. UP su žirgu Javas per 1:21 min., 3. ltn. Plaušinaitis 3. DP su žirgu Lydis, 4. j. ltn. Dainius 3. DP su žirgu Pajūris, 5. ltn. Kemeklis 3. DP su žirgu Fuksas.

Be to, atskirai buvo klasifikuojami du geriausi artileristai, kuriais liko 1. ltn. Slavickas su žirgu Įdomus ir 2. ltn. Vakselis ir žirgu Patašonas.

Vytenėnų pulko pranešimas

Š. m. rugpiūčio 26 d. 9. pėst. Lietuvos Kunigaikščio Vytenio pulkas švenčia savo gyvavimo 20 metų sukaktį.

Kviečiu atsilankyti į šventę visus pulke apdovanotus Vyčio kryžiaus kavaliarius ir savanorius kūrėjus. Šventės pradžia 10 val.

Apie atvykimą į pulko šventę prašau pranešti pulkan ne vėliau kaip iki rugpiūčio 15 d.

Gen. št. pulkininkas Gaušas,
9. pėst. L. K. Vytenio pulko vadas

Antrą rugtynių dieną pirmosios rungtynės buvo pačios įdomiausios, tai kavalerijos karininkų rungtynės dėl Kariuomenės Vado pereinamosios dovanos. Rungtynių sąlygos: Atstumas 800 m, kliūčių 12, aukštis iki 1,40 m, plotis 3 m, mažiausias greitis 400 m per minutę. Ekipoje 4 jojikai, bet vertinami 3 geriausieji. Kiekvienas jojikas turėjo prajoti du kartus.

Kariuomenės Vado dovaną trečią kartą laimėjo 3 dragūnų pulkas, kurio ekipa tegavo 20 baudos taškų. Antroje vietoje liko 2 ulonų pulkas gavęs 36 baudos taškus ir III vietoje 1 gusarų pulkas su 44 baudos taškais. Individualiai šioje varžyboje buvo vertinamos 4 vietos: 1. ltn. Padegimas 2. UP su arkliu Karvelis, gavęs 4 baudos taškus ir prajogęs per 2:41½ min., 2. ltn. Kemeklis 3. DP su kumele Našlaitė, gavęs 4 baudos taškus ir atjojęs per 2:34½ min., 3. ltn. Jasulaitis 3. DP su kumele Komisare, gavęs 4 baudos taškus ir atjojęs per 3:04½ min., 4. ltn. Kukta 2. UP su arkliu Reiškiny, gavęs 12 baudos taškų ir atjojęs per 2:40½ min.

Sekančios tos dienos varžybos vrš. ir psk. buvo lenktynės per kliūtis. Atstumas 1.600 m, kliūtys 8, aukštis iki 0,80 m ir plotis 2,50 m. Šioje varžyboje nugalėtojais liko: 1. vrš. Jasiūnas 1. GP su arkliu Ridikas atjojo per 2:12 min., 2. psk. Dičiūnas 1. GP su arkliu Ruduo. 3. psk. Pluta su arkliu Oniksas, 4. psk. Petrusis 1. GP su arkliu Piplys, 5. psk. Plukys 2. UP su kumele Omega, 6. vrš. Gauronskis 3. DP su arkliu Plienai.

Karininkų lenktynėms per kliūtis sąlygos: atstumas 2.400 m, kliūčių 12, aukštis iki 0,90 m ir plotis 2,50 m. Nugalėtojais liko: 1. kpt. Stravinskas 1. GP su kumele Palestrina prajogęs per 3:13 min., 2. kpt. Kazakevičius 1. GP su kumele Nida, 3. j. ltn. Jankauskas 3. DP su arkliu Radamesas ir 4. ltn. Padegimas 2. UP su arkliu Naujakurys.

Rungtynėms pasibaigus buvo parodytas kirtimas, dūrimas ir džigitavimas.

Programai pasibaigus, nugalėtojams dovanas įteikė kariuomenės vadas b. gen. Raštikis.

„TRYS VELNIAI“ RADIOFONE. Liepos 30 d. per kariuomenės radijo pusvalandį buvo suvaidintas ltn. J. Noreikos veikalas „Trys velniai“, kuris anksčiau buvo išspausdintas „Karyje“. Ltn. Noreikos „Trys velniai“ — mūsų Nepriklausomybės kovų didvyriai, kokių anuo metu buvo daug.

Veikalą radijo vaidybai pritaikė pats autorius, surežisavo Valstybės Dramos artistas St. Čaikauskas. Vaidino pats režisiorius, Vladas Norkus ir Kar. št. Spaudos ir švietimo Skyriaus civ. tarnautojai: Jonas Broga, Antanas Vėlyvis, Kazys Zubka-Kecioris, Jonas Baranauskas ir Tadas Adomonis.

B.

3. PĖST. PULKAS. Liepos 23 d. įvyko 3. p. V. D. pulko III bataliono sporto šventė. Varžybose dalyvavo ir 2. art. pulko III grupė. Daug pirmųjų bei antrųjų vietų teko grupei. Sporto varžybų pabaigoj prasidėjo krepšinis tarp 3. PP (III Bn ir 2. AP) III Gr, kuris baigėsi 15:40 (7:24) grupės naudai. Nors oras buvo nepalankus, bet visuomenės gana daug prisirinko sporto varžybų pasižiūrėti.

Psk. Kelmelis

5. P. D. L. K. KĖSTUČIO PULKAS. Liepos 29—30 d. d. buvo 5. PP sporto šventė. Rungėsi karininkai, puskarininkiai ir kareiviai. Atskirose sporto šakose pirmas vietas laimėjo: šaudyme iš šautuvų: I v. mokomoji kuopa, II v. 1 k. kuopa; iš mažojo kalibro: I v. 1 k. kuopa, II v. mokomoji k. Individualiai iš šautuvų geriausiai sušaudė ltn. Valiukis, iš mažojo kalibro psk. Survila. Karininkų sportinėj penkiakovoj: I v. ltn. Budrevičius, II v. ltn. Ramūnas. Psk. penkiakovoj: I v. psk. Barkauskas, II v. psk. Šegždavičius. Psk. trikovoj: I v. j. psk. Balčys, II v. psk. Kavoliūnas. 100 m bėgime: I v. eil. Stankaitis, II v. j. psk. Balčys. 200 m bėgime: I v. psk. Barkauskas, II v. eil. Stankaitis. 1500 m bėgime: I v. psk. Barkauskas, II v. eil. Zakarauskas. Šokime į tokį: I v. eil. Stankaitis, II v. ltn. Ramūnas. Šokime į aukštį: I v. j. psk. Balčys, II v. eil. Geištoras. Ieties mėtyme: I v. psk. Barkauskas, II v.

eil. Šikeris. Disko metime: I v. ltn. Budrevičius, II v. ltn. Ramūnas. Rutulio stūmime: I v. ltn. Budrevičius, II v. j. ltn. Kalibatas. Granatos mėtyme į tolį: I v. j. psk. Zailskas, II v. cil. Vasiliauskas. Granatos mėtyme į taikinį: I v. cil. Šalčius, II v. psk. Baublys.

Be to, dar buvo: įrankių gimnastika, komiškas sportas ir įvairūs pratimai. Pulko šventė baigėsi krepšinio rungtynėmis tarp 5. p. pulko ir Tech. dalių rinktinės komandų, kurias laimėjo 34:25 svečiai.
Psk. T. Znotinas

MARIJAMPOLĖS ĮGULA. Liepos 30 d. 9. p. pulko aikštėje įvyko futbolo rungtynės tarp Marijampolės įgulos ir 2. pėst. pulko, kurios baigėsi 3:2 9. pėst. pulko naudai.
J. psk. Gasiliauskas

SEREDŽIAUS ĮGULA. Liepos 27 d. įgulos karininkų ramovėje išvykstančiam kpt. Janušoniui buvo suruoštos išleistuvės. Kukliose išleistuvėse pasikeista nuosirdžiomis kalbomis, o išvykstančiam palinkėta naujoje tarnyboje sėkmės. Kpt. Janušoniui įteikta dovana sidabrinis portsigaras.

Liepos 27 d. 13 val. 30 min. Motiškių kaime užsidegė Dapkaus gyvenamas namas. Gaisras kilo iš virtuvės, gaminant pietus. Iš užsidegusio kamino ugnis persimetė į stogą, kuris sudegė visas. Į gaisrą buvo nuvykusi Seredžiaus įgulos ugniagesių komanda. Trobesys neapdraustas. Nuostolių 500 litų.
San. psk. Grigoras

VARNIŲ ĮGULA. Paskiausiai Varniuose suorganizuotas įgulos karių ir šaulių sporto klubas, kurio pirmininku paskirtas kpt. Balandis. Per trumpą laiką klubas spėjo suorganizuoti per 60 narių sportininkų. Pirmas klubo pasirodymas įvyko liepos 23 d.. Tą dieną sporto klubas kareivinių aikštėje surengė didelę ir įdomią gegužinę. Programoje: 1) krepšinio rungtynės tarp įgulos k-dos ir sporto klubo k-dos, kurios baigėsi 37:15 įgulos k-dos naudai. 2) Suvaidintas vaizdelis „Karas“, kurį režisavo vrs. Brazinskas. 3) Buvo parodytos komiškos žemaičių ir aukštaičių 19 amžiaus krepšinio rungtynės, kurios baigėsi 1:0 žemaičių naudai. Čia svečiai turėjo progos labai skaniai pasijuokti. 4) Vėliau buvo šaudoma iš mažojo kalib. šautuvėlio geriausio šaulio vardui įgyti. Šaudyme dalyvavo per 150 žmonių. I. vieta teko šauliui Dūdai, kuris iš 72 galimų išmušė 70 taškų. II. vieta teko šauliui Paradnikui, kuris iš 72 galimų išmušė 67 taškus ir III. vieta atiteko šauliui Vaivadai, kuris iš 72 galimų išmušė 66 taškus. Laimėjusiems pirmąsias vietas buvo įtektos dovanos. Neblogai pasirodė šaudyme ir visi kiti šauliai, nes daugumas išmušė po 65 taškus. Per šokių pertrauką buvo dainuojama gražių dainelių, ką daugiausia atliko kariūnai. Griežė pulko dūdų orkestras. Pajamų buvo per 300 litų, kuris paskirtas klubui: įsigijimui sporto reikmenų, sportininkams reikalingų drabužių ir t. t.

Liepos 28 d. kareivinių aikštėje įvyko krepšinio rungtynės tarp įgulos karių k-dos ir Varnių JSO k-dos. Rungtynės baigėsi 47:9 karių naudai.
San. psk. M. Grinius

Ž. NAUMIESČIO ĮGULA. Kad šiemet įgulos karių futbolo komanda yra tikrai tvirta, parodo ir tai, kad liepos 20 d. įvykusiose rungtynėse ji nugalėjo stiprią Kretingos „Makabi“ komandą, kurios eilėse žaidžia nemaža buv. Klaipėdos „Bar-Kohba“ žaidikų ir, be to, savo sudėtį buvo papildžiusi keliais Gargždų „Makabi“ ir JSO žaidikais. Laimėjo 5:0 (1:0).

Krepšininkai buvo nuvykę revanšo rungtynėms į švėkšną su pavasarininkais. (Pirmas rungtynes Naumiestyje laimėjo kariai 23:13), tačiau šeimininkams revanšas nepavyko ir vėl turėjo pralaimėti kariams 23:15 (10:8).
J. Kervys

KĖDAINIŲ ĮGULA. Liepos 22 d. pulko sporto stadione įvyko pirmenybių rungtynės tarp Kėdainių ir Panevėžio įgulų. Krepšinis 26:21 pirmųjų, o futbolas 3:2 antrųjų naudai.
K. L.

RINKTINĖ — SPARTA 1:3 (0:1). Rugpiučio 1 d. Kaune, valstybiniame stadione buvo antrosios Spartos gastrolių rungtynės su rinktine, kurias laimėjo Sparta 3:1 (1:0). Reikia pastebėti, kad rinktinė sukovojo gerai ir šį kartą save pateisino.

RAITUJŲ RUNGTYNĖS KAUNE. Rugpiučio 12—15 d. Kaune bus didelės raitųjų rungtynės, naujai įrengtame hipodrome uosto pusiasalyje.

JSO LIETUVOS PLAUKIMO MEISTERIS. Liepos 29—30 d. Kaune, K. K. Rūmų plaukykloje, buvo pravestos Lietuvos plaukimo pirmenybės. Pirmenybėmis susidomėjimas buvo didelis, nes jose dalyvavo per 200 plaukikų. Pirmenybes laimėjo ketvirtį metai iš eilės JSO, surinkusi 283,5 taškų. Antroje vietoje pasiliko Kipras su 251,5 taškų. Ir trečioje vietoje Lietuvos šaulių Sąjunga su 181 tašku. Tenka pabrėžti, kad mūsų plaukikai, nors ir neturėdami gerų sąlygų, rodo gerą pajėgumą, nes per kiekvienas rungtynes pasiekia vis naujų geresnių pasekmių. O per šias Lietuvos plaukimo pirmenybes buvo pasiekti 9 nauji Lietuvos rekordai. Pasiekti nauji rekordai šiose varžybose: Moterų grupėje, 100 m. laisvu stilium Paškevičiūtė (JSO) sukore per 1.25,5 min. (senas buvo 1:28,6 min.), 50 m ant nugaros Astrauskaitė (Kipras) nuplaukė per 48,1 sek. (senas buvo 48,5 sek.). Estafete 4 × 50 m laisvu stilium Kipro I komanda sukore per 2:47,7 min. (senas buvo 3:03,5 min.). 100 m ant nugaros Norvilaitė (Kipras) nuplaukė per 1:39,8 min. (senas buvo 1:41,4 min.). Estafetėje 3 × 50 JSO ek pa nuplaukė per 2:22,9 min. (senas buvo 2:23,6 min.). Vyrų grupėje, Mišrioje estafetėje 3 × 100 m Kipro ekipa nuplaukė per 4:08,5 min. (senas buvo 4:19,2 min.). 100 m ant nugaros Bieliauskas (Kipras) nuplaukė per 1:28,8 min. (senas buvo 1:29,6 min.). 50 m ant krūtinės Bedarfas (JSO) nuplaukė per 40,5 sek. (senas buvo 42,8 sek.). Jaunių grupėje, 50 m ant nugaros Bagdonavičius (LŠS) nuplaukė per 39,2 sek. (senas buvo 39,5 sek.).

Pirmenybėms pasibaigus, pirmųjų vietų laimėtojus pasveikino ir jiems dovanas įteikė Vandens ir Žiemos Sportų Sąjungos pirmininkas Kalvaitis.

DVIRAČIŲ PIRMENYBĖS. Liepos 29 d. Kaune buvo pravestos dviračių pirmenybės A kl. ir B kl.

A kl. kelio ilgis 50 km. Šioje klasėje buvo pasiektas naujas Lietuvos rekordas. Jį pasiekė Juodžbalis (Fr. JSO), sukore per 1:24,35 val. (senas buvo 1:30,00 val.). Kiti du dviratininkai, laimėjusieji 2 ir 3 vietas, taip pat pravažiavo rekordiniu laiku. 2 v. Paršaitis (Kipras) 1:24,39 val., 3 v. St. Severinas (Fr. JSO) 1:27,41 val.

B kl. 5 km nugalėtojais liko: 1 v. Kamarauskas (Fr. JSO) 9:04,2 min., 2 v. Lechavičius (Kipras) 9:09,3 min. ir 3 v. Povilaitis (Fr. JSO) 9:10,0 min.

LGSF — SPARTA 1:4 (0:2). Liepos 31 d. Kaune, valstybiniame stadione, garsioji čekų futbolo komanda Sparta žaidė pirmąsias gastrolių rungtynes su mūsų meisteriu LGSF. Šios rungtynės Kauno visuomenėje sukėlė didelį susidomėjimą ir į stadioną susirinko per 5.000 žiūrovų. Ir ši gausinga žiūrovų minia tikrai gavo pilną pasitenkinimą šiomis rungtynėmis, nes matė seniai matytą puikiąją futbolo kovą. Sparta šiomis rungtynėmis įrodė, kad ekipa tikrai yra verta tų pagarbos žodžių, kuriuos jai teikia spauda. Jos techninis pasirėngimas yra tikrai tobulas ir savo taktika įrodė, kaip lengvai yra sudaromi puolimai ir progos. LGSF šias rungtynes sukovojo taip pat gerai. Ir antrame kėlinyje kai kurių laiką išlaikė apylygi žaidimą ir retkarčiais turėjo net persvarą. Rungtynės baigėsi 4:1 (2:0) Spartos laimėjimu.

Vandens sportininkai, šiose rungtynėse pasiekę naujų rekordų. Iš kairės dešinėn: 1) Petrukevičius, 2) Bedorfas, 3) A. Kostkevičius, 4) Norvilaitė, 5) Astrauskaitė, 6) Kalvaitis, pirm., 7) Paškevičiūtė, 8) Bieliauskas, 9) Astrauskas, 10) Bagdonavičius ir 11) V. Kostkevičius

BELGAI — GERI LAKŪNAI. Šių metų skridimo aplink Prancūziją rungtynes laimėjo belgas Sylvere Maes. Jis nustatytą šių rungtynių kelią 4224 kilometrus nuskrido per 132 valandas ir 3 min.

170 VALANDŲ ORE. Žiniomis iš Springfieldo, Illinoiso valstybėje du jauni broliai Moody jau 170 valandų išsilaikė ore. Jie nori pasiekti naują ilgo skraidymo rekordą lengvuju lėktuvu. Iki šiol rekordas yra 218 val. Jie maistą gauna nuleisdami iš lėktuvo virvę su piltinėle.

KAS NAUJA LIETUVOJE

ŠEIMININKIŲ DIENA. Lietuvių Katalikių Moterų D-ja liepos 30 d. surengė Kaune šeiminkų dieną ir ją prasmingai apvaikščiojo. Tokios dienos tikslas — parodyti pavyzdinę šeiminkę ir paskatinti visas šeiminkes pasekti kultūringos šeiminkės pėdomis. Todėl buvo surengtos paskaitos, parodėlės ir gyvųjų paveikslų eitynės, vaizduojančios įvairius šeiminkės darbus. Vakare šeiminkų dienos dalyvės pagerbė Nežinomojo Kareivio kapą, uždėdamos ant jo originalų vainiką.

BUS PERTVARKYTI IŠSKAITYMAI. Prie Finansų Ministerijos dirbanti valstybės tarnautojų atlyginimai peržiūrėti komisija yra nusistačiusi pertvarkyti iš algos išskaitymus. Nuo ateinančių metų numatyta panaikinti išskaitymus biudžetui subalansuoti, o imti darbo pajamų mokesčių.

NUMATOMA SUAKTYVINTI KOVĄ SU DŽIOVA. Prie apskričių ligoninių bus praplėstas dispanserių tinklas. Varėnos sanatorija yra numatyta reformuoti. Šioje sanatorijoje dabar gydomi asmenys, sergą uždara plaučių džiova. Bus einama prie to, kad joje būtų gydomi ir atvira plaučių džiova sergantieji. Taip pat numatoma šią ir Jurbarko sanatoriją praplėsti, pristatant priestatus — barakus, kuriuose vasaros metu galės tilpti dar po 50 džiova sergančių asmenų.

ŠVENTOSIOS GELEŽINKELIO PYLIMAS bus baigtas dar šįmet, nes be geležinkelio neįmanoma pradėti didesnių darbų ir statybos naujam uoste. Kadangi pylimui susigulėti reikia vienu metų, tai ir norima pylimą supilti dar šįmet, kitais metais būtų galima patiesti bėgius ir pradėti susisiekti. Pylimas turės 12 km.

PIRMASIS PREKYBOS LAIVAS ŠVENTOJOJ. Liepos 27 d. į šventosios uostą įplaukė pirmasis prekybos laivas „Reze“. Uoste pasikrovė ažuolų ir išplaukė į Klaipėdą, kur paėmė į Angliją eksportuojamų mūsų arklių — žemaitukų.

ŠVENTOJOJ BUS ELEKTROS STOTIS. Šventosios uosto miestelis kol kas neturi elektros šviesos. Tačiau elektros stulpai jau pastatyti ir elektros laidai prvesti ir šį rudenį numatoma pradėti tiekti elektrą.

ENERGIJOS KOMITETAS TIRIA DURPYNUS. Didėjant durpių suvartojimui, rūpinamasi rasti naujų durpynų plotų. Šią vasarą Energijos Komitetas ištyrė vieną stambų durpyną šiaurės Lietuvoje, būtent: Mūšos Tyrelį, kurio plotas apie 2000 ha. Be to, ištirtas Pajūrio-Kirtnikų durpynas, esąs tarp Palangos ir šventosios uosto.

DIDĖJA VAISIŲ IŠVEŽIMAS. Nors dar tik pora metų, kaip pradėta užsienin eksportuoti vyšniai, tačiau jų prekyba jau gana gerai išsiplėtė, ir šįmet vyšnių užsienin išvežta už 360.000 Lt.

IŠVYKO LENKŲ RAŠYTOJAI. Devynias dienas Lietuvoje viešėję lenkų rašytojai rugpiūčio 1 d. išvyko atgal į Lenkiją. Jie čia buvo Lietuvių Rašytojų D-jos svečiais, susipažino su mūsų kraštu ir kultūrinėmis jo apraiškomis. Rudenį lenkų rašytojai pakvietė mūsų rašytojus pas save.

KAUNE STATOMAS HIPODROMAS. Kaune — Karmelitų pusiasaly Ž. S. Sąjunga stato hipodromą. Tam reikalui Kūno Kultūros Rūmai paskyrė 6.000 litų ir „Schell Company of Lithuania Ltd.“ paaukojo 1.000 kg žibalo. Tikimasi, kad Ž. S. Sąjungos ši užsimojimą parems ekonominės organizacijos ir visuomenė. Hipodromo įrengimo darbai yra jau įpusėti ir numatoma juos baigti iki š. m. rugpiūčio 15 d. Tada įvyks hipodromo atidarymas ir arklių lenktynės.

AVIACIJOS DIENA JONIŠKĖLY. Liepos 23 d. Joniškėly Lietuvos Aero Klubas surengė aviacijos dieną, kurioje dalyvavo septyni LAK lėktuvai, jų tarpe ką tik nupirktas sanitarinis lėktuvas „Dr. V. Kudirka“. Šventėje žiūrovų buvo apie 4.000.

NAUJI RIEDMENS GELEŽINKELIAMS. Geležinkelių Valdyba perka eilę naujų automotrisų su prikabinamais vagonais, vagonų ir lokomotorų.

ISPANIJA PASKYRĖ PASIUNTINĮ LIETUVAI Don Louis de Olivarez Cande de Artazes, kuris netrukus atvažiuos į Kauną įteikti skiriamųjų raštų. Jis bus atstovu visiems Baltijos kraštams ir gyvens Rygoje.

ALYTAUS DAINŲ ŠVENTĖJE, kuri įvyks rugsėjo 2—3 dienomis dalyvauti yra įsirašę virš 1.500 chórų.

POLITIKOS

APZVALGA

AMERIKOS JUNGTINIŲ VALSTYBIŲ PREZIDENTAS Ruzveltas nusistatęs, kad jo kandidatūra būtų ir trečią kartą statoma per AJV prezidento rinkimus.

VAKARŲ KARINĖS MISIJOS VYKSTA Į MASKVĄ. Šią savaitę į Maskvą vyksta prancūzų ir anglų karinės misijos. Jos vykdys šių trijų šalių kariuomenės štabų pasitarimus. Užsienio spaudoje rašoma, kad tuose pasitarimuose bus aptarti Sovietų Sąjungos pagalbos būdai Lenkijai, Rumunijai ir Turkijai, ir Vakarų valstybių bendradarbiavimas su Sovietais karui kilus.

LENKŲ SANKCIJOS DANCIGUI. Dėl nesusipratimų tarp lenkų ir Dancigo, Lenkijos vyriausybė nutarė prieš jį pavartoti kai kurias ekonominės sankcijas. Šios savaitės pradžioje pirmą kartą panaudotos tokios sankcijos. Iš Dancigo riebalų įmonės „Amadai“ atšaukti lenkų muitinės inspektoriai ir už tos įmonės produktus, gabenamus į Lenkiją, dabar teks mokėti muitus.

PRIVALOMA KARINĖ TARNYBA DANCIGE. Havasas praneša, jog pasklido gandų, kad Dancigo senatas rengia dekretą, kuriuo bus įvesta karinė prievolė. Tas pats Havasas praneša, kad į Dancigą atvažiuavę daug karinių automobilių, kurių dauguma anksčiau priklausė Čekoslovakijai.

NUKRITO SSSR LĖKTUVAS. Liepos 30 d. nukrito Sovietų Sąjungos lėktuvas. Skridę keturi lakūnai (ir jų tarpe d. gen. Kozulovas) užsimušė.

Šįmet pirmą kartą paimti į SSSR kariuomenę samojėdų naujokai. Du jų pasiūsti į karo mokyklą.

ANGLAI TREMS AIRIUS. Nuolat besikartojant airių teroristų pasikėsinimams Anglijoje, išleistas įstatymas griežčiau kovoti su jais. Paskiausiai Didžiosios Britanijos vidaus reikalų ministras pasirašė įsakymus ištremti iš Anglijos 8 airių teroristus. Airių teroristų štabas pareiškia, kad airių teroristams duotas įsakymas nežudyti žmonių. Tuo būdu iš padarytų Didžiojoje Britanijoje 150 bombinių pasikėsinimų, kurie anglams padarė daugiau kaip už 20 milijonų svarų sterlingų nuostolių, žuvę tik du anglai. Karaliui pasirašius dekretą prieš teroristus, daug airių bėga iš Anglijos.

AJV ŽYGIS PRIEŠ JAPONUS. Amerikos Jungtinių Valstybių prezidentas Ruzveltas nutraukė Amerikos prekybos sutartį su Japonija, kuri galiojo nuo 1911 m. Šis Ruzvelto žygis laikomas Amerikos atsakymu į japonų politiką Kinijoje, kuri paliečia Amerikos reikalus Tolimuosiuose Rytuose. Ruzveltas, nutraukdamas sutartį su Japonija, norėjęs atitaisyti išpūdį, kurį padarė anglų nusileidimas japonams ir taip pat paremti kinų maršalo Čiangkaišeko kovą. Anglijoje ir Kinijoje šis Ruzvelto žygis sutiktas su labai didele simpatija. Amerika mano ir toliau paspausti japonus.

Anglai su japonais dar tariausi kitais klausimais, kilusiais iš pirmesniojo susitarimo. Japonai reikalauja atiduoti kinų metalinių pinigų atsargą, kuri dabar randasi britų koncesijoje. Jie sako, kad dabar tie pinigai priklauso šiaurės Kinijos vyriausybei (japonų sudarytajai). Britai kol kas atsisakė ši japonų reikalavimą patenkinti ir tuo reikalu yra užklause Amerikos Jungtinių Valstybių nuomonės. Japonai mano, kad britų ir japonų pasitarimai bus pastatyti į pavojų, jei Didžioji Britanija sieks bendradarbiauti su Amerikos Jungtinėmis Valstybėmis prieš Japoniją.

VENGRIJOS IR RUMUNIJOS SANTYKIAI PABLOGĖJO dėl pasikartojančių pasienio nesusipratimų. Paskiausiai vėl buvo įvykę susišaudymų tarp vengrų ir rumunų pasienio sargybų. Rumunijos vyriausybė nutraukė derybas su Vengrija, kurios vyko Sinajoje sienos ir ūkio klausimais. Derybos galėsiančios būti tęsiamos, kai vengrų vyriausybė ims griežtų priemonių neleisti naujiems nesusipratimams įvykti.

VENGRIJA PRITARIA AŠIAI. Vengrų užsienių reikalų ministras Čakis, kalbėdamas Edenburge, tarp kitko pabrėžė, kad Vengrija atvirai prisipažįsta dėl savo pritarimo Berlyno-Romos ašies politikai. Tarp Vengrijos ir ašies valstybių nesama jokių interesų susikirtimo.

ISPANAI ATGAUNA AUKŠĄ. Prancūzų teismas nutarė panaikinti uždėtą ispanų auksui draudimą, kuris senosios ispanų vyriausybės buvo padėtas Prancūzijoje. Dabar šis auksas pereina gen. Franko vyriausybės žinion.

Ispanijoje prasidėjęs bruzdėjimas gražinti į sostą buvusį karalių Alfonsą. Opozicija prieš gen. Franką esanti stipri. Monarchistai net išteikę gen. Frankui ultimatumą tuoj pertvarkyti vyriausybę, amnestuoti politinius kalinius ir gražinti monarchiją. Priešingu atveju net pagrasinę sukilimu.

KARINĖS ŽINIOS

ILGESNĖ KARINĖ TARNYBA. Rugpiūčio mėn. Suomijoje įvyks kariuomenės manevrai, į kuriuos laukiamas ir Švedijos krašto apsaugos ministras Skoeld'as. Ta proga ministras pareiškė spaudai, kad Suomijos kareiviai geriau parengiami, negu švedų. Suomijoje kareiviai tarnauja 12 mėn., o Švedijoje tik 6 mėn. Švedai numato prailginti karinės tarnybos laiką iki 12 mėn. Tačiau ir suomių dabartinis trumpas tarnybos terminas jau nebeatenkina, jie rengiasi įvesti 18 mėn. karinę tarnybą.

DIDŽIOJO KARO NUOSTOLIAI. 1914—1918 m. Prancūzija neteko 1.347.500 karių nukautais bei dingusiais be žinios; 2.800.000 buvo sužeista. Vokietija — 1.808.555 nukautais bei sužeistais; 4.246.779 sužeisti. Rusija — 2.500.000 nukautais bei dingusiais be žinios. Turkija — 325.000 nukautais bei dingusiais be žinios. Austro-Vengrija — 1.000.000 nukautais bei dingusiais be žinios; 1.700.000 sužeistų. Italija — 500.000 nuk. bei ding.; 949.000 sužeistų. Didžioji Britanija — 680.000 nuk. bei ding.; 1.643.469 sužeistų. Bulgarija — 65.000 nuk. bei ding. Amerikos Jungtinės Valstybės — 99.000 nuk. bei ding.; 224.000 sužeistų. Bet šiuose duomenyse dar nematyti Belgijos, Serbijos, Rumunijos ir Japonijos karo nuostolių. Aplamai, buvo nukautų apie 10.000.000 karių, tiek pat karo invalidų ir arti 20.000.000 sužeistų. Didžiausių nuostolių turėjo Prancūzija ir Vokietija. Iš 100 gyventojų, šių valstybių per 4 karo metus žuvo beveik po 3 žmones. Daugiausia turėję aukų prancūzai, pirmaisiais karo metais neteko tiek karių, kiek beveik per likusius kitus 3 karo metus.

Tačiau imant procentais, per Didįjį karą vis dėlto žuvusiųjų procentas mažesnis, negu būdavo senesniais karais. Pavyzdžiui, iš karuose dalyvavusių karių Vokiečių Fridricho Didžiojo laikais žuvo 23,5%, Napoleono laikais — 19,0%, Rusų ir lenkų — lietuvių kare — 18,5%, Krymo kare — 15,0%, Italijos kare 1859 m. — 13,5%, Vokiečių-prancūzų kare 1870—71 m. — 12,5% ir Didžiajame kare — 12,3%.

20.000 KM. ... GELUMBĖS KARIUOMENEI. Anglijos kariuomenę ir miliciją padidinus, atsirado reikalas aprūpinti karius danga. Anglijos kariuomenės intendantūra užsakė Yorkshire'io fabrikams pagaminti 4.828 km slėpiamosios spalvos gelumbės mundurams, už tai fabrikai gaus apie 120.000.000 lt. Be to, karo aviacijai reikalinga 1.829 km medžiagos kombinizonams, visai kariuomenei užsakyta dar 13.710 km gelumbės milnėms. Etatinių intendantūros dirbtuvių siuvėjų pristigo. Kariuomenę ir miliciją padidinus dangos siuvimas atiduotas rangovams, kurie dabar aprūpino darbu daug civilių siuvėjų.

GALVOSŪKIS

GALVOSŪKIO NR. 24 SPRENDIMAS

Priešas randasi miške už keturių kilometrų. Silpnas. Pulkite.

Išsprendė: 1) psk. J. Zapkus (1. PP), 2) psk. M. Antaniškis (4. PP), 3) M. Gruodis (A. Pn.), 4) gr. Pr. Juzuitis (Pr. Aps. R.), 5) Z. Gobis (Pn.), 6) J. Zenkevičius (Al.), 7) psk. Z. Bačanskas (9. PP).

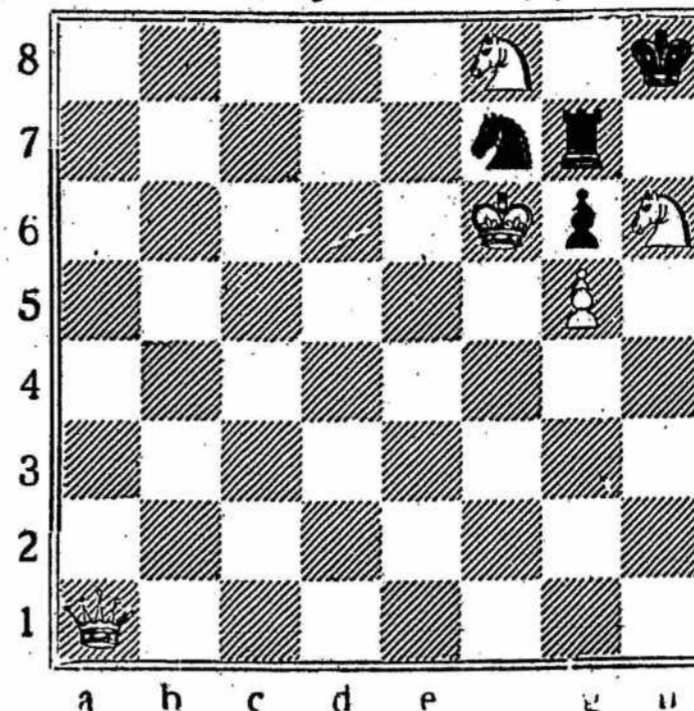
UŽDAVINYS NR. 28. (Vert. ½ tšk.)

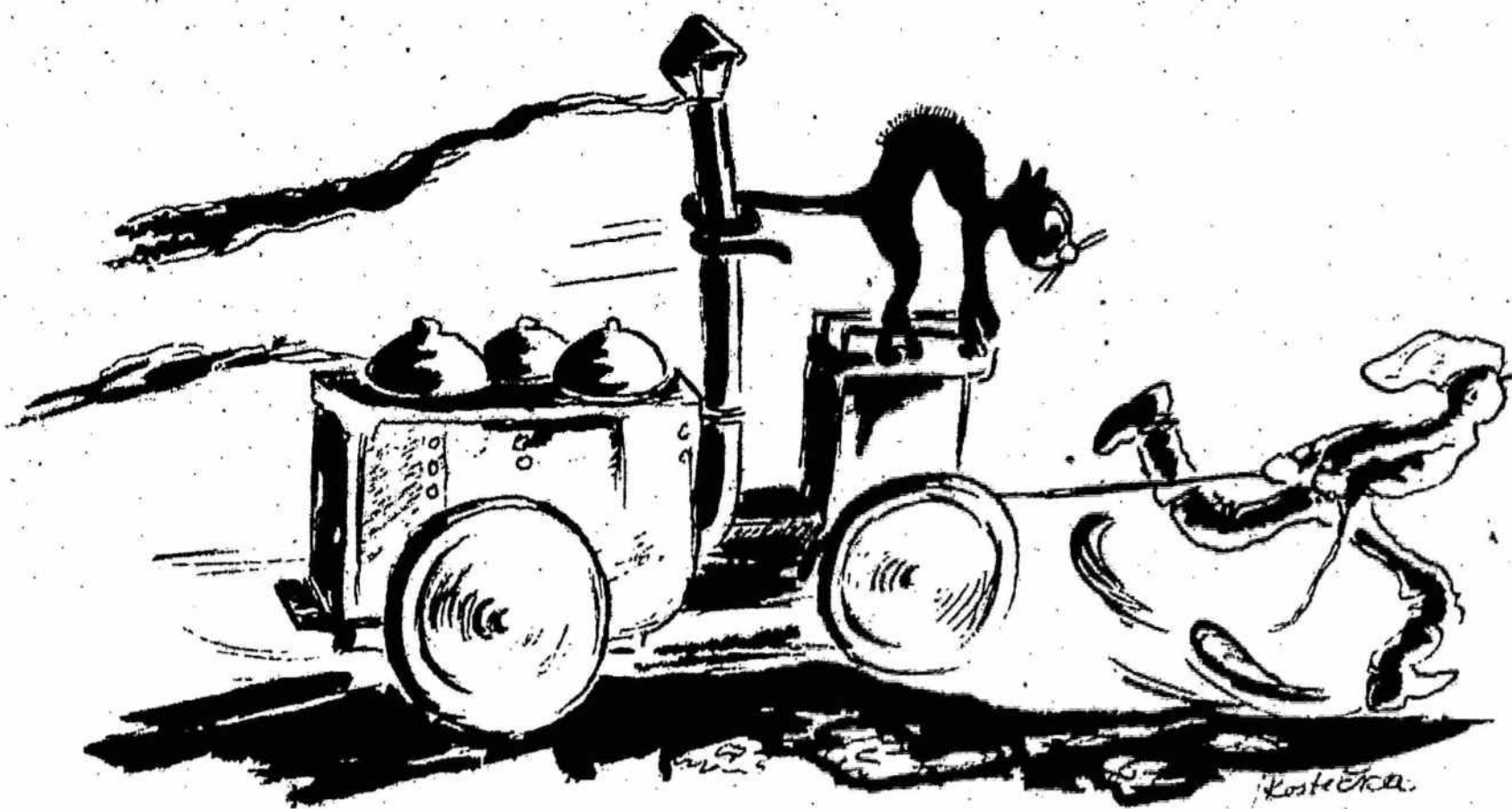
Kapitonas Jonkus, pasibaigus atostogoms, iš Palangos grįžo Kaunan, paliepus tarnaitėi, likusiai kurorte, visą jo korespondenciją persiųsti Kaunan. Bet tarnaitė pasigedo laišku dėžutės raktą, kuris buvo su kombinuotu užraktu. Ji tai pranešė laišku kpt. Jonkui. Jis atsakė, kad raktas yra neužraktame rašomojo stalo stalčiuje. Kaip yra, kad kpt. Jonkus korespondencijos, kaip negavo, taip ir negauna? A. Mkt.

ŠACHMATAI

Uždavinių sprendimo konkursas!

Uždavinys Nr. 13 (1)

... Katinas šast ant virtuvės, apsvyniojo uodega apie kaminėlį...

Virėjas plaukia

(Tęsinys „Kario“ 30 Nr.)

Tą dieną buvau paskirtas virtuvės tvarkiniu. Mūsų vyrai manevravo tolimoje miesto apylinkėje, o vyrėjas, aš ir mūsų juodasis katinas turėjome juos sekėti kad, sušvilpus pietų pertraukai, galėtume kuo greičiausiai pasiūlyti karštų kruopų ir riebių lašinių. Tiesa, mūsų draugystė dar nuolat maišydavosi vienas vežėjas su gurguole ir mažu arkliuku. Jie padėdavo mums iš vietos į vietą keltis. Dar retesniu svečiu buvo mūsų kuopos šuo Narsius, kurį skaitytojai truputuką pažįstate. Jis, galimas daktas, atbėgdavo tik pasitikrinti, ar pietūs kartais neužmirštami virti.

Kai nusibaladojom į tokius miškelius, ėmė ir nei šis, nei tas pasidarė. Mano ūsotasis virėjas pats sumanė pamanevruoti ir padaryti parbėgimus nuo vieno aviečių kelmo prie kito. Narsius kažkokį gyvūną nusivijo į miško gilumą. Tik vienas katinas, tas ištikimiausias virtuvės draugas, buvo neatskiriamas.

Jis čia sukosi apie mano kojas, čia lipo ant virtuvės, čia po ja lindo. Iš šalies žiūrint atrodė, jog jis pats vyriausias virėjas yra. Bet kokia katino draugystė? Ėmė ir nuobodu pasidarė vargšui tvarkiniui. Tada aš taip truputį po krūmu ėmiau ir parkritau. Sakau, pasižiūrėsiu, kaip debesys dangum plaukia. Nežinau, ar jie plaukę sustojo, ar mano snustelėta, tik jaučiu — Narsius taršy, taršy mano vargšes kojas. Pašokau — nė vieno manevruojančio. Tai,

...Virėjas dar vieną mirties kilpą bandė daryti...

sakau, ką debesys man įtaisė — daboklė. O Narsius nepaleidžia. Tempia už kojos į rytų pusę. Ach, reiškia, jie ten nuėjo. Tai protingas šunelis. Iš džiaugsmo pabučiavau į vieną ausį, paskui į kitą. Kadangi nebuvo vežiko, tai pats griebiau virtuvę ir valiai laukais, kaip nuo žemės drebjimo bėgdamas. Katinas, pergazdintas tokio staigaus atsitikimo tik šast ant virtuvės, apsvyniojo uodega apie kaminėlį. Taip ir nešamės akis išvertę. O Narsius kad veda, kad bėga pirma. Pasiekiamo kitą miškelį. Narsius prie pirmo krūmelio sustoja ir valiai loti. Ežiuką, pasirodo, miesčionis

surado, nežinojo kaip paimti ir mane su katinu čia atitempė. Jūs galite įsivaizduoti, ką jautė virtuvės tvarkinys, kurs buvo arkliu tapęs, lėkė laukais kaip pasiutęs ir laukė savo nuo nuovargio virpantiems raumenims poilsio daboklėje. Tai ir Narsius.

Kitą atsitikimą apie kuopos šunį pasakojė toks mažas nykštys, kurs Narsius laikė ne kuo kitu, o tik kuopos brudu. Tai atsitikę maudykloje. Virėjas labai pamėgo vandens sportą, o ypač šuolius į vandenį. Prisitaisė tokią ilgą lentą, išibėgėja ir šlamukšt visu savo riebiu kūnu į maudyklės vidurį. Kur

Muzikantų draugystė poligone

buvęs, kur nebuvus, atsirado ir Narsius. Žiūrėjo pakreipęs galvą, veizėjo ir nutarė, jog labai malonu, matyti, yra, jei jau virėjas ką daro. Virėjas, išibėgėjo ir bandė dar vieną mirties kilpą daryti, kaip vandens sporto pabandyti išigėidė ir Narsius. Ir jis tik šast iš paskos — tiesiai virėjui ant kupros. Žinote, sutvuliavo gėlmės, vanduo pasidarė riebus, o virėjo — nė burbulo. Vos kada kitame krašte pasirodė. Pamėlynavęs virėjas. Įsivaizduokite, pamanęs, kad undinės išigėidusios jį savo karalijoje pasilikti. Ir vis tai buvo Narsiaus, to iš pažiūros rimto ir protingo kupos šunies išdaigos.

Daug dar buvo apie Narsius prie laužo prikaltėta, bet kiti atsitikimai liečia garbingus mūsų kuopos žmones, tat jų kitiems nė neminėsime. M. L.

PAS GYDYTOJĄ

— Pone daktare, įstatykite man du dantis — vakar išsimušiau.
— Nagi, parodyk kur?
— Pratinų aikštėje, šokdamas per kumelę.

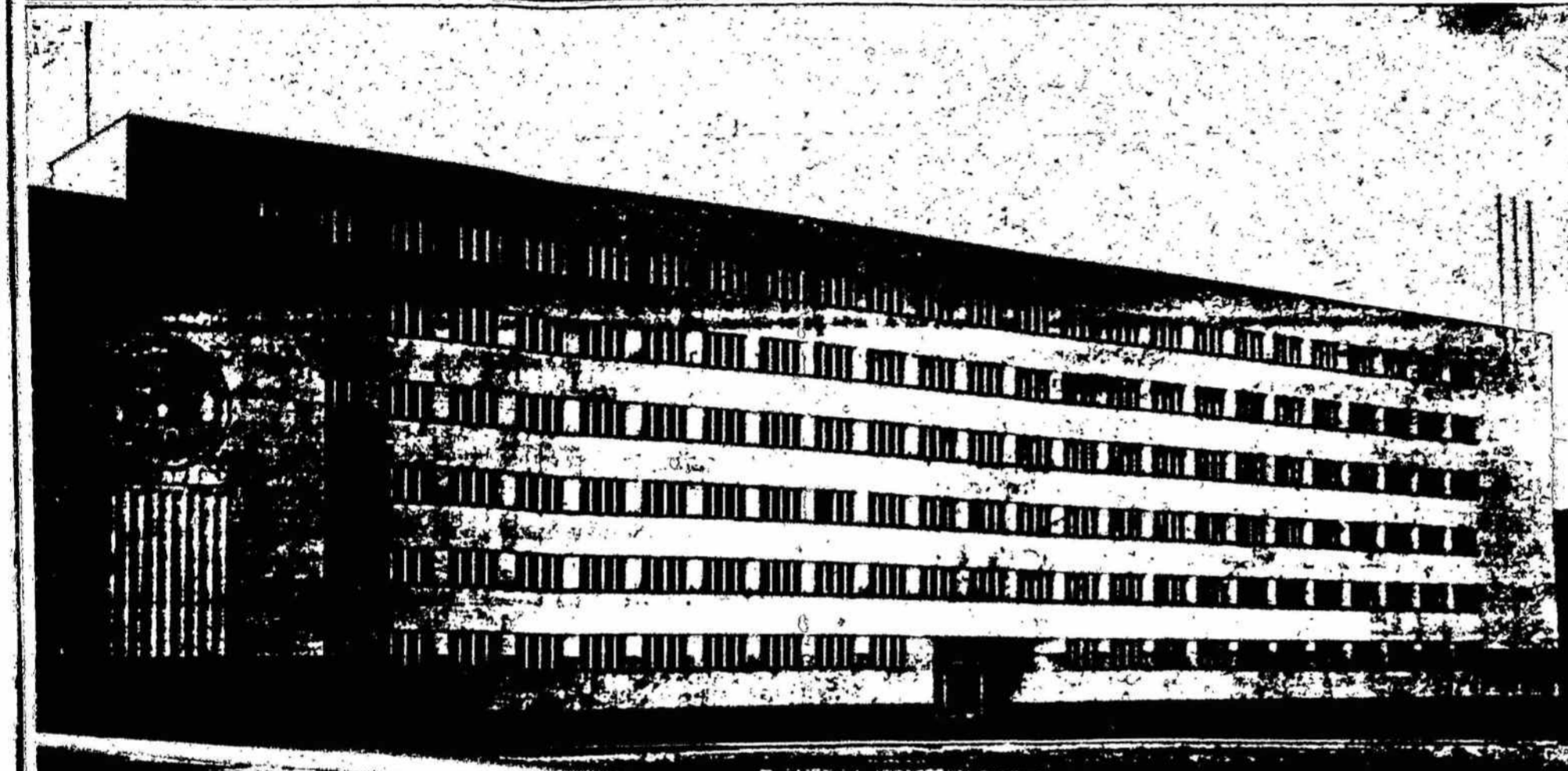
VALGYKLOJE

Eilinis Balanda, įėjęs valgyklon, prašo pietų:

— Gal tamsta norėtum šaltų užkandžių? — klausia padavėja.
— Tai nieko, aš nesibijau nė karščių, — gerai nenugirdęs atsako kareivis.

Kuopos „krepšininkas“

Gražus bulvaras ir krantinė sutvarkytame Vislos krante Varšuvoje.
Modernūs rūmai Katovicuose

NAUJIEJI LEIDINIAI

Mjr. Šilius. **RADIJO TECHNIKOS PAGRINDAI.** Kariuomenės Štabo Spaudos ir švietimo Skyriaus leidinys. Kaunas, 1939 m. 124 psl.

Turinyje: Bendrosios žinios; elektromagnetinės bangos, virpesių grandinė, sąryšis, rezonansas; atviroji virpesių grandinė, antena; gestamųjų virpesių kūrimas; radijo elektrinių bangų priėmimas; elektroninės lemputės; triodų veikimas; radijo telefonija; bangomačiai; radijo goniometrija; radijo trukdymai ir jų šalinimas. Priedėliuose: radijo elektrinių bangų suskirstymas; fono ir garso skalės; radijo stočių šaukiniai; svarbesniosios tarptautinio Q kodo sąvokos; kai kurios praktinės formulės ir lentelės.

Karo technikos viršininkas savo pratarinės pabaigoje sako, kad šis vadovėlis skiriamas radistams puskarininkams. Tačiau jis bus naudingas ir radijo tarnybos karininkams.

SIDABRINIS JUBILIEJUS 1914 — 1939 Lietuvių Rymo Katalikų Labdarin-
goji Sąjunga. Sidabriniam jubiliejui paminėti knyga, išleista Lietuvių Rymo Ka-
talikų Sąjungos. Kovo — 1939 m. Chicago, Illinois.

Minima sąjunga Amerikoje buvo įsteigta 1914 m. kovo 29 d. Jos tikslas: steigti seneliams namus, našlaičiams prieglaudas, ligonines, šelpti ir globoti visus, kurie tikrai reikalingi pagalbos. Ši naudinga lietuvių sąjunga Amerikoje šiemet šventė savo gyvavimo 25 metų sukaktį. Ta proga išleido ir gražų leidinį, kuriame trumpai apibūdina sąjungos įsisteigimą, augimą ir darbą. Pažymėti ir tie asmenys, kurie žymesniu darbu bei lėšomis parėmė sąjungos veiklą.

Daugiausia šioj knygoj duota paveikslų, iš viso 64, liečių šios sąjungos gy-
venimą, darbą bei jai artimą aplinką. Plačiausiai paveikslais apibūdinta šv. Kry-
žiaus ligoninė.

Ši jubiliejinė knyga labai gražiai išleista ir malonu ją paimti į rankas.

PROPAGANDINIAI LEIDINĖLIAI. Ilgą laiką jautėme, kad mums trūksta
savo krašto propagandinės spaudos, kuri propagautų gražesnes ir įdomesnes mū-

sų vietas čia pat tarp savųjų ir užsie-
nyje. Paskiausiai šioje srityje pastebima
vis daugiau gražių leidinėlių išleidžiant,
kurių vienus išleidžia Lietuvos Turizmo
Draugija, o kitus suinteresuotos įstai-
gos bei asmens. Keletą tokių gražių gi-
liaspaude išleistų leidinėlių teko pama-
tyti, kurie tikrai sudaro malonų įspūdį.
Gražus leidinėlis „Kaunas“ su įdomes-
niais miesto paveikslais ir aprašymais
bus malonus atsiminimas lankiusiems
Kauną. Lietuvos Turizmo Draugijos iš-
leistas anglų kalba leidinėlis „Visit Lit-
huania“ gražiai patarnaus užsienyje
tarp kalbančiųjų tąja kalba. Be gražių
Lietuvos vaizdų, įdėta ir informacinių
žinių iš Lietuvos istorijos ir apie žymes-
nes bei gražesnes mūsų vietas. Tenka
pastebėti, kad ši draugija ir kitomis kal-
bomis išleis Lietuvos kraštą propaguo-
jančių leidinėlių.

Leidinėlių „Alytus“ išleido Alytaus ku-
rorto direkcija. Gražūs Alytaus vaizdai
ir aprašymai šiek tiek skaitytoją supa-
žindina su Alytaus miestu ir apylinkė ir
labiau jį patraukia aplankyti šį dzūkų
kraštą.

Nors šie leidinėliai ir nedideli, tik ke-
liolikos puslapių, bet gražiai giliaspau-
de išspausdinti duoda nemažą naudą savo-
jo krašto propagandai. O juk gražių vie-
tų nemažą turime, tik nedaug jų tepaži-
stame.

Bs

J. Bicka ir F. Tumasas. **50 GRAŽIAU-
SIŲ MAŽOSIOS LIETUVOS PADAVI-
MŲ.** Autorių leidinys. Lauksargiai, 1939
m. 156 psl. + 1 psl. žemėlapis. Kaina
Lt 2,50. Spaude „Planeta“ spaustuve,
Taurageje.

Šios knygos rinkėjai savo žodyje tarp
kitko pabrėžia, kad Mažosios Lietuvos
kraštas sėte nusėtas daugybe vietovių,
apie kurias mūsų senelių lūpose tebėra
gražiausių padavimų ir pasakojimų. Bet

Gdynės uoste

Jaunoji karta

Vyt. Maželio nuotr.

senoji karta nusineša į kapus ir didelę tautosakos dalį, todėl susirūpinta nors dalį jos perduoti mūsų būsimosioms kartoms. Bet Mažosios Lietuvos tautosakos rinkinėlio, tinkamo mokyklinio amžiaus jaunuoliams, ligi šiol neturėjome, todėl ryžomės M. Lietuvos padavimus ir pasakas, užsilikusius mūsų senelių atmintyje arba išmėtytus vienur kitur spaudoje, surinkti ir pateikti mūsų mažiesiems...

Švietimo Ministerijos Knygų Tikrinimo Komisija pripažino šią knygą tinkama mokyklų bibliotekoms.

Gustave Flaubert — SALAMBO. Romanas. Iš prancūzų kalbos vertė J. D. „Literatūros panteonas“. Nr. 27. Viršelis dail. T. Kulakausko. Spaudos Fondo leid., 430 psl. Lt. 4. Įžymiojo prancūzų rašytojo, frazės meisterio Flobero, geriausias istorinis romanas iš kartaginiečių kovų epochos.

Rinktiniai anglų autoriai — TEISMAS. Iš anglų kalbos vertė prof. A. Voldemaras. „Bibliotekos“ leid., 352 psl. Lt. 4. Vertėjo pratarinė apie anglų literatūrą ir jos vietą Europos literatūroje. Įžymiųjų anglų rašytojų: John Galsworthy, Joseph Conrad, Aldons Huxley, Hilaire Belloc, James Joyce ir J. B. Priestley rinktiniai dalykai.

Kun. V. Švelnys. DYKUMŲ APAŠTALAS. Afrikos misijonierius Karolis de Foucauld. 52 psl. Kaint Lt. 0,60. Marjonų leid.

Linksmas, kaip pievų plaštakė, Karolis nerūpestingai leidžia savo kūdikystės ir jaunystės metus. Bet štai jis — moksleivis, kavalerijos karininkas, legijonierius ir Afrikos tyrinėtojas staiga pakeičia savo palaido gyvenimo kryptį ir nueina vargo ir kančių žvaigždžių nušviestu keliu, palikdamas mums savo gyvenimo taurų atvaizdą šios knygos puslapiuose.

